

SMED

SMILK A

revue pro
duchovní
život.

Ročník IV. · 1944. · Číslo 3.

REDAKTOR: *prof. Dr. Inocent Müller, OP.*

SPOLUREDAKTOR: *P. Aquinas M. Gabura, OP.*

SPOLUPRACOVNÍCI: *Univ. prof. P. Mag. Reginald Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag Gašpar Friethoff, OP, Amsterdam; Dr. P. Mag Metod Habán, OP; prof. teol. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; prof. Dr. Anton Šurjanský; Dr. Ján Mastylak. CSSR; prof. Ján Haranta; prof. Juraj Kohút.*

Redakcia a administrácia: Trenčín, Námestie sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 2416.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45.— Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

O B S A H :

CESTY.	Strana:
<i>Dr. Inocent Müller, OP:</i> Povaha nadprirodzeného života	97
<i>Marcel Horniak, SS:</i> Zdvorilosť a nábožnosť	100.
<i>Léonce de Grandmaison, SJ:</i> Pobožnosť a skutky pobožnosti	108.
<i>Univ. prof. Dr. J. F. Babor:</i> O transformizme ústrojencov. Literárny prehľad	114.
<i>Dr. Michal Myslavský:</i> Zapri sám seba	120.
NAŠE NÁDEJE.	
<i>Prof. Juraj Kohút:</i> List študentovi	124.
DO VYŠAV	129.
ZIVOT	133.
LITERATÚRA	140.

Povaľa nadprirodzeného života.

Dr. Inocent Müller, OP.

2. Naše záväzky k najsvätejšej Trojici,
prebývajúcej v duši.

V duši spravodlivého človeka prebýva najsvätejšia Trojica. Je to skutočnosť, ktorú prirodzene nijako nevieme pochopiť. Utvrďuje nás v tom Zjavenie, ktoré výslovne vraví, že spravodlivý kresťan je božím chrámom. Nosíme v duši naozaj neoceniteľný poklad a závisí od nás, či si vieme v plnej miere vážiť tohto božského hosta, ktorý prichádza k nám z lásky. Svätci a verní boží sluhovia nás poučujú, ako sa máme správať voči najsvätejšej Trojici, žijúcej v duši.

Prvý prejav, ktorý musí samočinne vychádzať z nášho srdca, je *klaňanie*. K tomuto úkonu často povzbudzoval svätý Pavol prvých kresťanov: „*Oslavujte a noste Boha vo svojom tele!*“¹ Hej, božskému Hostovi, ktorý premenuje našu dušu na opravdivý svätostánok, máme sa klaňať, blahorečiť a ďakovať. Hľadte na Pannu Máriu! Keď prijala do svojho lona vteľené Slovo, jej život sa premenil na úkon stáleho klaňania a ďakovania, ktoré v prvom okamihu vyjadřila radostným chválospevom Magnificat: „*Zveľebuje duša moja Pána, ... lebo veľké veci učinil mi ten, ktorý je mocný a ktorého meno je sväté.*“² Podobné city mali by opanovať dušu, ktorá si je vedomá toho, že je chrámom Ducha svätého, lebo v božom chráme má sa ustavične obetovať ako obeta chvály na slávu troch božských osôb.

Ako to robievali svätci? Klaňanie začínali znamením svätého kríža v mene *Otca i Syna i*

¹ 1 Kor. 6, 20.² Luk. 1, 47, 49.

Ducha svätého, na znamenie toho, že trom božským osobám zasväcujú každý čin. A zakončievali ho ďakovaním *Sláva Otcu i Synu i Duchu svätému*; čím naznačovali, že všetko, čo dobrého vykonali, má sa privlastniť tiež trom božským osobám. Preto radi opakovali poniektoré liturgické modlitby, ktoré najlepšie vyjadrovaly vnútorné prejavy klaňania a chvály, ako napríklad: *Gloria in excelsis Deo*, vznešený chválospev na tri božské osoby, najmä na vtelené Slovo; *Sanctus*, ktoré ospevuje svätosť božiu; *Te Deum*, chválospev vďakov a uznania.

Aj keď boží Host je k nám taký blahoslonný, nesmieme nikdy zabúdať, že on je Boh. Načím preto pokorne uznať svoju úplnú závislosť od neho, ako od Prvopočiaku nášho bytia a nášho posledného cieľa; ďalej načím si uvedomiť svoju nesúcosť chváliť ho naozaj tak, ako by si zaslúžil. Toto vedomie nás presvedčí o nevyhnutnosti spojiť sa s Duchom Ježiša Krista, lebo len on jediný môže vzdať Bohu takú chválu, na akú má právo: „*A na tento spôsob i Duch napomáha našu slabosť, lebo za čo sa máme modliť, ako treba, nevieme, ale sám Duch oroduje za nás nevysloviteľnými vzdychmi.*“³

Duša, poznávajúc svoju ničotu a veľkosť Boha, je strhnutá láskou k nemu, lebo vidí, že nekonečný Boh skláňa sa k nej ako dobrý otec k dieťaťu, miluje ju a súčasne ju vyzýva k vospolnej láske: „*Daj mi, syn môj, svoje srdce.*“⁴ Boh má právo na túto lásku, preto nemusel by o ňu prosiť. Lež on dáva prednosť vrúcnej, láskavej prosbe, aby naša odpoveď bola akosi samovoľnejšia, aby sme išli k nemu so všetkým slobodne a celkom dobrovoľne. Preto duša usiluje sa odplatiť lásku láskou. Je to láska *kajúca*, ktorá chce napraviť mnohé nevernosti minulosti aj prítomnosti. Je to láska hlbokého

³ Rim. 8, 26.

⁴ Prisl. 23, 26.

uznania, ktorá ďakuje vznešenému dobrodin-
covi a oddanému spolupracovníkovi na vinici
našej duše. Ale je to najmä láska *priateľská*,
ktorá v duši vyvolá dôverný rozhovor s najver-
nejším a najveľkodušnejším priateľom, stotožní
nás so všetkými jeho záujmami, aby sme ho
všade oslavovali a blahorečili jeho svätému
menu. Táto láska nie je teda obyčajným preja-
vom vzrušených citov alebo chvíľkového nad-
šenia, lež láska veľkodušná, pripravená na
obete, na sebazabudnutie, odhodlaná zriecť sa
vlastnej vôle podrobením sa božím príkazom
alebo radám.

Láska vyvolá v duši túžbu napodobniť naj-
svätejšiu Trojicu, nakoľko sa to dá slúčiť
s ľudskou slabosťou. A to je akosi celkom
zrejmé. Veď prijatý syn najsvätejšieho Otca,
živý chrám Ducha svätého iste dokonalejšie vie
pochopiť, ako sa má dívať na svoje telo aj na
svoju dušu. Toto veľmi často pripomínal svo-
jim žiakom svätý Pavol: „*Či neviete, že ste*
chrámom božím a že Duch boží prebýva vo vás?
Ale keď niekto chrám boží pokazí, toho skazi
Boh, lebo chrám boží je svätý, ktorým ste vy.“⁵
Pre vznešené a statočné duše to bola najsil-
nejšia pohnútko, pre ktorú vedely sa chrániť
každého hriechu a ktorá ich silne povzbudzo-
vala cvičiť a zdokonalovať sa v ctnostiach. Veď
uvážme, či nenačím stále očisťovať a ozdobovať
chrám, v ktorom sídli Boh tri razy svätý? Práve
preto keď Kristus Pán kládol pred naše oči
ideál dokonalosti, priamo poukázal na najsvä-
tejšiu Trojicu: „*Buďte dokonalí, ako aj váš*
Otec nebeský je dokonalý.“⁶ Nečudujme sa, že
na prvý pohľad človeku sa zdá, že je to ideál
privysoký, neprimeraný. Ale keď sa zamyslíme
nad skutočnosťou, že sme prijatí synovia nebe-
ského Otca, že on v nás žije, aby v našej duši
vyvolal svoj obraz a spolupracoval na našom

⁵ 1 Kor. 3, 16—17.

⁶ Mat. 5, 48.

posvätení, potom pochopíme, že je to povinnosť vo všetkom sa pripodobniť Otcovi, lebo *noblesse oblige!* A je to predovšetkým bratská láska, ktorú Pán Ježiš chce aby sme si osvojili dívajúc sa na vzor dokonalosti nerozdeliteľnej jednoty troch božských osôb: „*Aby všetci jedno boli, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni v nás jedno boli, aby svet uveril, že ty si ma poslal.*“⁷ Naozaj, božsky dojímavá modlitba, ktorej ozvena zaznela v listoch apoštola národov, ktorý prosí svojich žiakov, aby nezabúdali, že sú jedno telo a jeden duch, že majú len jedného Otca, ktorý prebýva vo všetkých, aby sa takto usilovali zachovať jednotu ducha vo sväzku pokoja.⁸

Nadprirodzený život teda spočíva v dôvernom, posväcujúcom spojení s troma osobami najsvätejšej Trojice, ktoré v nás udržuje ducha oddanosti, lásky a obetavosti.

Zdvorilosť a nábožnosť.

Marcel Horniak, SS.

Obávam sa, že by mi pri tejto chúlостivej téme mohlo hroziť nebezpečenstvo, že ma obvinia zo zveličovania alebo prikrsti; použijem preto radšej slová takej osoby, ktorá je obecne uznaná autorita duchovného života. Je to P. Faber, oratorián. Vo svojej knihe „Zdvorilosť“ tak úprimne a nebojácne poukazuje na niektoré smutné zjavy, ktoré sa často opakujú medzi nábožnými osobami, že si zasluhuje pochvalu a uznanie.

„Keď si všimneme — vraví — pobožné osoby ako zvláštnu, samostatnú skupinu ľudí, so zahanbením zistíme, že sú najmenej zdvorilé. Viem, že mnohí to budú pokladať za urážku, iní budú vidieť pohoršenie v tom, že si to povieme tak verejne. Ale myslím, že u vážnych

⁷ Ján 17, 21.

⁸ Efez. 4, 3—6.

osôb bude platíť vždy za väčšie pohoršenie to, čo je zavinené odsudenia hodným správaním a vystupovaním, než upozornenie naň. Veď to robíme s tým šľachetným úmyslom a pevnou nádejou, že sa tým predíde ďalšiemu pohoršeniu a šíreniu zla.

Nehanbíme sa priznať, že naša úbohá prirodzenosť nemôže prísť na všetko a že sa zdvorilosť u nás nepraktizuje v náležitej miere len preto, že sa nechápe jej význam v plnej miere. To, že niekto je láskavý, ešte neznamená, že tým je už aj zdvorilý; sútrpnosť nám nezaručuje hneď aj zdvorilosť; ba nájdú sa často i také osoby, čo sa vedia umŕtvovať, odriekať a sebazapierať a sú pritom hrubé a bezohľadné. Pochádza to z akéhosi duchovného sebeckta, ktorý často preráza až do namyslenosti a preto načím ho ľutovať; u osôb nábožných však aj odsudzovať. Lebo veď preto ostane nepovšimnutá zdvorilosť, hoci ona by mohla dať akýsi charakteristický pôvab jemnosti a láskavosti nielen jednotlivým katolíckym osobám, ale všetkým, čo to náboženstvo lásky vyznávajú. Zatiaľ však čo vidíme? Že sa až s výstrednou starostlivosťou pestuje sebecký egocentrizmus, kontemplácia vyjadrená asociálnym zadumaním, ale pri najmenšom duševnom otrase akýkoľvek náraz výkyvu vyrazi aj pobožné osoby z jednej krajnosti do druhej.“

Dozaista, každý s nás pozná slušný počet takých pobožných osôb ktoré už čírym zjavom svojej „hroznej“ pobožnosti vzbudia v nás silný pocit nevoľnosti a neprekonateľnú túžbu dostať sa čím skôr... von z ich okruhu. Koľkí z vás si kládli otázku, keď sa stretli s takou osobou, prečo tie bezočivé, odpudzujúce spôsoby a mrzutý pohľad? Všetky tieto otázky zavŕšila najúzkostlivejšia otázka: Či aj my musíme byť takí, keď chceme byť pobožní?

Prešlo už veľa rokov; a tie, myslím, stačily presvedčiť nás, že možno byť pobožným, ba až

veľmi pobožným aj bez toho, žeby sme sa stali takými. Prišli sme aj na to, že ak by sa niekto stal takým, že by sme ho nemali pokladať za veľmi pobožného. To nie je dostatočné znamenie pobožnosti; ba dosť často je to duševná chyba, duševný kaz a nie vyvrcholenie náboženskej horlivosti. — Dostali ste odpoveď na svoje zvedavé otázky. — Ale to vás neopravňuje, aby ste vyhýbali osobám, ktoré sme mohli nazvať pseudokatolíkmí, lebo je pre ne istá poľahčujúca okolnosť. A to: také osoby obyčajne nemajú poňatia ani o tom, čo od nich žiada katolícke náboženstvo; ani o zdruvujúcom dojme, čo vyvolajú a zanechajú u iných, ktorí nemusia vždy byť menej vážni a pobožní, než sú oni. Pre toto ich nemožno brať na zodpovednosť a preto ich ani nesúdme.

Najlepšie podložíme a odôvodníme svoje tvrdenie krátkym analyzovaním. Tak zistíme, že hybnou pákou katolíckeho náboženstva a celej náuky je láska. Myslím, že bude zbytočné privádzať citáty zo svätého Písma. Jadrom a vrcholom lásky je však zdvorilosť. Lebo či možno pokladať surovosť a hrubosť za prejavy lásky? Veď to by bolo protirečenie! Ale ak by ste to chceli niektorým ľuďom dokazovať, veru sa obávam, že by ste nepochodili. Iba ak by to dokazovanie bolo trochu „plasticky“ vyjadrené, tak že by ste jednému z pochybovačov podali almužnu v sprievode silného zaucha. Vtedy by sa už len presvedčili, že veľkodušnosť tohto druhu nemožno nazvať láskou. A predsa tisíc všelijakých spôsobov — azda v trochu miernejšej forme — nám denne zahaľuje túto kontradikciu; takže si už s toho nič nerobíme.

Máme teda s jednej strany ctnosť lásky so svojím prepotrebným, podstatným prejavom, so zdvorilosťou a s druhej strany náboženstvo. Teoreticky nie je ani len mysliteľné, aby si láska a náboženstvo vzájomne odporovali. V skutočnosti však sa stretáme s celými skupi-

nami ľudí, u ktorých je tento rozpor zjavný a trvalý s následkami priamo zhubnými. Kolko-
ráz sa nad tým pohoršujú aj inoverci; pravda,
navyknú si na hašterivosť nábožných katolíkov,
ale robia si z nich posmešné vtipy. Vážnejších
veriacich to uponižuje a do zmätku privádza,
lebo sa hanbia, že musia byť pripočítaní k tým
nežiadaným, čo svojim správaním a vystupova-
ním falšujú naše náboženstvo a pritom si ná-
rokujú meno a uznanie popredných exponentov.

Pre tie osoby, čo sú ustanovené za predsta-
vených, ako: otec, matka, učiteľ a vôbec pred-
stavení, je to dosť silné pokušenie byť menej
láskavými. Veď cesta od povinnosti rozkazovať
ku záľube iným nanútiť vlastnú vôľu, aj pri ne-
patrných, neraz až zbytočných maličkostiach,
je veľmi krátka. A veru dosť často sa stane, že
tam, kde by stačilo láskavé napomenutie, po-
užíva sa hnev a uplatňuje prchkosť; tam, kde
by stačilo upozorniť na zachovanie pravidla
alebo predpisu, nárokujú si neomylnosť a pri
nepočúvnutí vyhrážajú sa až smiešne katastro-
fálnymi následkami. Predstavení by mali mať
pred očami, že poslušnosť je bremeno, ktoré by
mali uľahčiť svojim poddaným. Stačilo by po-
staviť sa niekedy na ich miesto, s nimi trpieť a
znášať príkoria, aby sme sa nestali nenávide-
nými. No, a kolčí to spravia?

Mladým by som zvlášť pripomenul: Až bu-
dete raz predstavenými iných, pripomeňte si
všetky kritiky, vnútorné, v sebe udusené vzbĺk-
nutia hnevu, ale nadovšetko verejné výbuchy
nechuti, čo vo vás vyvolaly rozkazy a spôsoby
vašich rodičov a predstavených. Vtedy sa doza-
ista naučíte správne rozkazovať a tým docie-
lite, že vás budú ochotne a s láskou poslúchať.
Tak to robieval svätý Don Bosco a iní svätí a
vieme, že mali jedinečné úspechy.

Keby si ľudia uvedomili, že majú v moci
istý a neomylný prostriedok, ktorým by naj-
ľahšie zaistili: pokojný a blažený život sebe a

iným, — že by sa ním hodne zmiernily rozličné trápenia a utvorilo radosnejšie ovzdušie — dozaista by ho využili. A boli ste naň upozornení už neraz! Keď ste boli znepokojení a urazení, pre hrubé spôsoby a nezdvorilosť, s ktorou ste sa kde-tu stretli, čo by ste si boli priali na prvom mieste? Dať dobré poučenie nezdvorilcom. Preto by mali byť všetky naše styky pod stálou kontrolou slušnosti a zdvorilosti, aby sme si spríjemnili nažívanie s ľuďmi. Takto najistejšie urýchlíme nápravu tam, kde je ona potrebná.

Ľudia si najradšej osvojujú spôsoby osôb vysokopostavených, aby ich zdvorilé prejavy a spôsoby mali šlachetný rodokmeň. V tomto prípade sa my katolíci nemusíme báť, že by sme pohoreli. Všeobecné a hlavné pravidlo zdvorilosti vám zanechal ten, ktorý je Majstrom a Učiteľom celého sveta, keď povedal: Čo chcete, aby iní činili vám i vy činite im. Prejavme voči iným také správanie, aké by sme od nich žiadali pre seba. Mali by sme si občas zameniť miesto, aby sme prejavy tvrdosti, čo voči iným používame, pocítili na vlastnej koži... Azda by sme sa polepšili. Keby sme mali právo žiadať od niekoho, aby sa spravoval podľa učenia božského Majstra aj pri verejnom vystupovaní, nuž na prvom mieste sú to tí, čo sú mu najbližšie svojou službou, horlivosťou a ctnostným, pobožným životom.

Každá ctnosť, teda aj zdvorilosť, pramení z Boha. Pri tejto však Pán Boh nie je len trpným dodávateľom síl potrebných na zachovanie ctností, ale večne činným vzorom, ku ktorému sa máme často vracaf, aby sme sa od neho učili, ako ctnosť aj v praktickom živote uskutočňovať. Tak sa potom neuspokojíme len s tým, že sme si tú alebo onú ctnosť osvojili pre vlastnú osobnú záľubu a ľudskú pochvalu, ale aj činne ju budeme prenášať na bližných svojich a tak im dáme pocíť dobrodenia, čo

z nej vyvierajú. Aj Pán Boh nemá všemohúcnosť len pre seba, ale z nej dopĺňa našu nedostatnosť. Svojou spravodlivosťou zas napráva naše nespravodlivé úsudky a plané, záškodné činy. V milosrdenstve svojom potešuje bližných, ktorých tak často zarmucujeme tvrdosťou srdca. Božia pravdovravnosť predchádza našu neúprimnosť a vystríha pred záškodnou dvojitvárnosťou a neúprimnosťou. Svojou vševedúcnosťou zaistí Pán Boh našej nevedomosti úspechy na poli vedy a umenia. Slovom dáva nám k dispozícii všetku a celú svoju dokonalosť a tak ustavične pomáha a k úspechom privádza našu nedokonalosť.

Podľa tohto zdvorilosť je a má byť nepretržitým nasledovaním Najvyššieho Učiteľa a Majstra, a človek zdvorilý je ten, na ktorom sa život a skutky Majstrove odrážajú pri každom slove a čine. Krásne sú to slová a hlboké. Nutia nás priznať sa, že náš pojem o zdvorilosti bol len povrchný a falošný, ale nadovšetko skúpy, voči iným až biedne skúpy. Necenili sme si ju tak, ako si zasluhuje, a sme sa jej nepridržali; čím sme prezradili, že nám na nej nezáleží. Skúsme analyzovať takou pozornosťou nezdvorilé slová a urážajúce spôsoby, ktoré vychádzajú od nás ako tie, ktorých sa nám dostane od iných, a cena zdvorilosti stúpi o sto percent; ale tým by vzrástla aj naša osobná hodnota.

Zdvorilosť má čosi spoločného aj s milosťou božou, lebo veď ona poskytuje ľuďom niečo takého, čo ani ich „ja“ ani prirodzenosť sama im dať nemôže, a predsa to potrebujú; môžu to dostať teda len od iných (napr. útechou). Aj ten spôsob, akým sa približovať (dávať tú útechu a sústrasť), aj to je zvláštny dar, mnoho ráz cennejší než vec sama. Bez milosti božej by sa nám to sotva podarilo. V tomto prípade milosťou je zdvorilosť sama. Ba aj tajné vnuknutie, ktoré nás pobáda k činom lásky, nie je

len obecným produktom ľudskej prirodzenosti alebo výchovy, ale pochádza z najintímnejších záhybov duše, v ktorých sa obraz a vlastnosti božie hlbšie vryly a tak dokonalejšie odrážajú.

Čo všetko nevykonal Pán Boh, aby učinil ľudí čím šťastnejšími už aj na tomto svete. Ale neviem, koľko ľudí prišlo na to, že túto námahu a plány božie marí a priamo sa proti nim stavia, keď bezočivým vystupovaním roztrpčuje život bližných. Zdvorilosťou mu však poskytujú výdatnú pomoc; najmä keď pri zachovaní všetkých, i najťažších povinností, je vždy spokojný a veselej mysle.

Keby ste aj niekedy museli byť svedkami priestupkov a pokleskov, s ktorými nemôžete súhlasiť a tým menej ich schvaľovať, za to nemusíte ich pôvodcu hneď zatrácať. Azda by sa vám podarilo prihovoriť sa mu láskavo, tým získať jeho dôveru, postupne sa dostať k jeho duši, aby ste ju vytrhli z nebezpečenstva, v ktorom sa azda z nevedomosti nachádza. Zalamujeme rukami nad skazenosťou sveta, a hľa, na dosah ruky je nám nie jedna príležitosť nápravy, ale tisíc; využili sme ich? Že nemáte odvahy? Viete, kde je láska, tam je vždy dosť spôsobov dostať sa ku každému; aj k takým, čo sa zdajú uzavretí a neprístupní.

Len aby ste sa nepridržali mylného, odsúdenia hodného názoru, ako by sa polepšenie a duchovná obroda daly vynútiť vyhrážkami, verejnými výstupmi a tútorskými spôsobmi. Kto by si tak počínal, vystavil by sa výsmechu mladých aj starých. V tomto nás zahanbia pracovníci rozvratných smerov. Ako trpezlivo, láskavo a zdvorile približujú sa ku každému, až ho omámia a strhnú do svojich radov. „My to nemusíme, veď máme pravdu, nemusíme sa pred nikým ponížovať a prosiť“, vravíte. Azda poznáte ľudí, čo nie len hovorili, ale aj konali tak. Ja tiež. Ale že takými rečami a podobným počínaním si nezískali priazeň ľudí a že sa *im*

nepodarilo zorganizovať a udržať ani jeden spolok, to nemusím dokazovať. Kým láskavým — ale rozumným — vystupovaním, obetavým porozumením sa viac ľudí priviedlo na dobrú cestu, ba aj do Cirkvi než prehnanou, ale nerozumnou horlivosťou, skvelými rečami, nadutým doktrinárstvom a pozérstvom.

Častejšie by mali o tom uvažovať pracovníci katolíckych spolkov, náboženských a cirkevných ustanovizní a vôbec všetci kaotlíci, čo prichádzajú do stykov so stránkami. Pre nich by malo platiť heslo: Tak zachádzaj s každým, aby stretnutie, rozhovor a vôbec styk s tebou zanechal v ňom príjemný pocit a túžobne myslieť na chvíľu, v ktorej sa zas dostane k Tebe. Keď ho nemôžeš uspokojiť, ba ho musíš priamo odmietnuť, nech cíti z tvojich slov, že aj samého ňo mrzí musieť ho prepustiť s nevybavenou vecou. Ale nech odchádza od teba s príjemným pocitom, a nie roztrpčený, znechutený, lebo s osobou zavrhnú aj ustanovizeň, Cirkev a náboženstvo samo. Nefalšujme svoje náboženstvo, lebo by sme mu nerobili dobrú reklamu.

Nezabúdajme, že ctnosti sú ako čerešne, jedna tiahne druhú. Tak aj tu, ak zanedbáme zdvorilosť, utrpí aj láska, pravdovravnosť a ďalšie ctnosti, až nám z nášho kresťanstva neostane nič alebo len veľmi málo. Bude to vlastne miešanina pohansko - kresťanská, upravená podľa individuálnych záujmov a potrieb; ale takto premenené, prispôbené kresťanstvo už nie je pravé, pôvodné, lež len falzifikát. Dajme si pozor, aby sme aj my tak nepochodili; aby sme nezavrhnuli pravé učenie Krista a neponechali si falzifikát. Najistejšie by sa tomu dalo vyhnúť, keby sme sa húževnate pridržali ctnosti úprimnej zdvorilosti, vyvierajúcej z ochotnej lásky, lebo tie sú najlepším skúšobným kameňom pravej nábožnosti.

Pobožnosť a skutky pobožnosti.

Léonce de Grandmaison, SJ.

Svätý Tomáš definuje pobožnosť (devotio) takto: „*Pobožnosť je určitá vôľa ochotne sa oddať tomu, čo náleží do služby voči Bohu.*“¹ Nábožnosť je cit, vzrušenie; pobožnosť privádza našu synovskú lásku voči Bohu k efektívnym skutkom. „Oploďňuje“ tento kvet duše tak, že prináša ovocie. Aj keď podľa obyčaje nechávame nábožnosti prvé konkrétne prejavy vnútorného náboženstva, ako sú nábožné cvičenia, ktoré dávajú citu určité vyústenie, určitý smer a stelesnenie, predsa len ďalšie úkony a celú službu voči Bohu, ktorá sa neobmedzuje na svätynu, treba prisúdiť pobožnosti.

Ježiš Kristus zasa pripomínal, že treba priložiť ruku k činom, veď tí, čo hovoria: *Pane, Pane!* neprídu do kráľovstva nebeského, ak nebudú plniť aj vôľu jeho Otca. Toto poučenie prichádza v Evanjeliu častejšie; azda najvýraznejšie ho podáva podobenstvo o dvoch synoch:²

„*Čo sa vám zdá? Istý človek mal dvoch synov, a prišiel k prvému a riekol: Synu, id, pracuj dnes v mojej vinici. Ale ten odpovedal a riekol: Nechce sa mi. Potom však pohnutý ľútosťou, odišiel. I prišiel k druhému a riekol podobne. Ten však odpovedal a riekol: Idem, pane, ale neišiel. Ktorý z tých dvoch vykonal vôľu otcovu? Riekli mu: Prvý.*“

Ako autorita tak isto aj skúsenosť nám ukazuje, že skutky pobožnosti sprevádzajú úprimnú nábožnosť ako tieň sleduje telo, ako sila mocným motorom sa premieňa na pohyb. Svätý Tomáš pri výmere, ktorý sme vyššie uviedli,

¹ *Suma teol.* II—II, 81. 2. Svätý Tomáš rozlišuje medzi *nábožnosťou* (pietas) a *pobožnosťou* (devotio). Jeho terminológia sa tu pridriavame.

² Mat. 21, 28—31.

pripomína príklad dvoch Deciov, ktorí sa obetovali pekelným modlám pre záchranu rímskeho vojska. Neviedlo by to k ničomu, keby sa robili výhrady o tejto stati, ktorú vypráva Titus Livius, lebo veď podobné činy dejinne nezapierateľné vyskytujú sa všade. Príklady horlivosti v službe bohov, dôkazy hrdinských skutkov, nákladných obetí, uskutočnených z náboženskej pohnútky, nájdú sa v každom národe a v každej dobe. Nie je potrebné rozpisovať sa o tomto. Začnime hneď s rôznymi otázkami, ktoré sa kladú pri probléme *jestvovania* týchto skutkov. Nie sú početné tieto otázky, sú však závažné. Potom roztriedime jednotlivé prejavy kresťanskej pobožnosti a vystihneme ich podstatu.

Prvá otázka týka sa toho, či daktoré skutky pobožnosti sú dovolené. Je prípustné — ďaleko sme od toho, aby sme sa pýtali, či je hodné chvály — oddať sa im? Táto pochybnosť môže skrsnúť pri takých prípadoch svedomia, pri ktorých zdanlivo najvyššie právo božie prišlo do rozporu s prirodzeným právom, hodným každej úcty. Také rehoľné povolanie, ako bolo svätej Johanky zo Chantal, poskytuje výrazný príklad. Mohol by niekto nadhodiť, že takýto rozpor ani nejestvuje, keďže dokonalé povolanie má prednostnú platnosť. Či priamy duch môže pri takomto volaní váhať, aby si učinil jasné poznanie o pravej povinnosti? Práve preto, že jestvuje na istý čas skutková pochybnosť medzi povolaním k lepšiemu a istou povinnosťou konať dobro, vzniká psychologický rozpor. V prípade svätej Chantal je ináč známe, že útek zo sveta i keď sa staly dramatické príhody, ktoré z toho vzkrsly, neišiel proti nijakému získanému právu a že svätica neprestala starať sa veľmi účinne o duchovné, ba i o časné dobro svojich detí, o čom svedčí jej korešpondencia a aj jasné svedectvá jej syna Celsa Benigna.

Naopak zase niet katolíckeho moralistu, ktorý povolí mladíkovi, schopnému zarábať na denný chlieb, aby sa pod zámenkou rehoľného povolania prestal starať o rodičov, padnutých do krajnej biedy vtedy, keď je ich jedinou oporou. Sú aj chúlостivejšie prípady, ktoré vyvolávajú ťažkosti v poriadku citovom. Môže sa stať napríklad, že uskutočnené rehoľné povolanie činí život rodičov i keď nie nemožným, ale značne ťažším, alebo že nadhlo ich rozruší, zatŕpkne a hlboko raní ich srdce. Treba uvážiť, či sa možno skutočne obávať takýchto následkov, či odpor, ktorý si z nich ukuje zbraň, je odôvodnený, vážny, či je výhľad, že potrvá, prípadne obráti sa na zúfalstvo, alebo či nejde iba o vášnivý a prechodný výraz až príliš ľudskej bolesti. S druhej strany zase treba uvážiť nebezpečenstvá, ktoré hrozia istému a naliehavému povolaniu, keď sa bude vyčkávať, odkladať a odďaľovať.

Jedno je isté, že v takomto prípade rozhodnutie, vnuknuté pobožnosťou, nepredstavuje sa ako nedovolené alebo zlé, ale že iba jeho nástojčivé uskutočnenie okolnosťami je zarazené a oddialené. Tuná teda konflikt presahuje poriadok mravnosti vo vlastnom smysle.

Ináč je to s určitými činmi „pobožnosti“, ktoré sú veľmi rozšírené mimo kresťanského náboženstva. Úvahy o týchto skutkoch nás vedú do málo preskúmaného úseku a to do časti o *pozitívnej náboženskej mravouke*, ktorá nielen že sa líši od mravouky, zakladajúcej sa na prirodzenom poznaní, ale často jej aj protirečí. Akokoľvek zvláštnym sa zdá byť tento zjav, predsa jestvuje v mnohých náboženstvách historických (mohli by sme skoro povedať: vo všetkých, vyjmúc kresťanstva a náboženstva izraelského). V nich odporúčajú, ba často aj prikazujú konať také činy, ktoré nielen prekrúchujú predpisy obecného mravného zákona, ale mu aj protirečia. Medzi skutkami „nábož-

nosti", ktoré sú takto dovolené, ba aj nariadené náboženskou vrchnosťou, — raz je to kňazská kasta, inokedy prastará tradícia alebo napokon obecný súhlas najpobožnejších, — prichádzajú sebvražda, rituálna vražda, lož, čary, mravná mrzkosť. Tuná vzniká rozpor medzi jasným znením mravného zákona, o ktorom svätý Pavol nás uisťuje, že je všade vyhlásený a počúvnutý, a medzi radami, príkazmi pokladanými za božské. Príklady sú početné.

Aj keď proroci Izraela prísne zakročili proti rodičom, ktorí obetovali niektoré zo svojich detí Baalimovi a nechávali ich „prechádzať cez oheň“, aj keď praví ctitelia Jahveho protestovali, predsa, ako je známe, „vykonávali sa dosť zavčasu ľudské obety (medzi Izraelmi), podľa vzoru baalizmu a proti tradičnému zákazu... Jephte, ktorá zahrúdila vlastnou rukou svoju jedínú dcéru, aby splnila sľub, nám poskytuje najtypickejší a nezapierateľný dôkaz... Asi dve storočia na to istý Hiel de Bethel obetoval na spôsob chananský svojho najstaršieho syna Abhiráma a najmladšieho Seghuba.“³ Biblia nám ukazuje, ako sa bez hanby napodobňovali mnohé oplzlé chananské obrady ešte aj u vyvoleného národa božieho.

Každý vie (vari z úcty k ľudskej prírode bolo by lepšie nevedieť veľa), ako ešte aj za našich dní hnusné ohavnosti sprevádzajú alebo sú súčasťou určitých náboženských obradov v Indii a inde. Mytológie temer všetkých národov poskytujú prvky pre „rubriku škandálov“, keďže povoľujú tisíce škaredých neporiadkov. Výrok mladíka terenského je ozať oprávnený: „Ja biedny človek mal by som si robiť škrupule z toho, čo je dovolené Jupiterovi?“

Nepátram tuná po tom, ako sa toto strašné zneužitie náboženstva uviedlo, rozšírilo, zako-

³ L. Desnoyers: *La Religion de Jahvé et l'occupation de Canan*, 1913, str. 14.

renilo; ani po tom, ako mohlo a ako ešte môže toľko ľudí s určitou dobromyseľnosťou a bez úplného zošklivenia svojho náboženského života prijať od svojich bohov alebo prevádzať na ich účet podobné výstrednosti z náboženskej pohnútky. Nateraz zaujíma nás problém, ktorý táto skutočnosť kladie. Lebo na jednej strane povolenie alebo príkaz boží — tak chápaný — ako by pripisoval skutkom toho druhu (vražda, sebvražda, mrzačenie, necudné obrady, hierodulia ap.) určitý stupeň vyššej mravnosti, ba svätosti. Človek nie je sudcom toho, čo mu jeho Boh rozkazuje, — má to previesť, podrobiac odpor svojho citu náhľadom vyšším, ako sú jeho. Na druhej strane zase, keď pripustíme tento výklad, či sa tak neotrasú základy prirodzenej mravnosti, keďže žiada sa počúvať vždy na rozhodnutie (o ktorom sa predpokladá, že je formované a vyjasnené) individuálneho svedomia? Či nezostáva iné východisko, iba výber medzi absolútnym mravným individualizmom, úplnou autonomiou, ktorá stavia svedomie každého ako jedinú a najvyššiu normu dobra a zla, a medzi nemorálnym fideizmom, ktorý ide až k pozitívnemu opovrhnutiu osobného svedomia vždy vtedy, keď sa rozhoduje o náboženských pohnútkach?

Táto dilema je dôsledok predpisov väčšiny nekresťanských náboženstiev a ich veriaci z nej prakticky vyviaznu dualizmom svedomia, viacmenej priznaným, tým, že ľubovoľne kladú vedľa seba dve mravouky, pričom v prípade sporu dávajú prednosť mravouke „náboženskej“. Kresťanská mravouka nedala sa vohnať do tohto osídla a vedela smieriť (nie je to jej najmenšia nadčasovosť) práva svedomia a vyššie právo božie.

Kresťanstvo uznáva ako na pôde mravouky, tak i na pôde učenia vzájomnú oprávnenosť dvoch prameňov istého poznania a pridŕža sa toho, že medzi týmito autoritami nemôže trvať

nesmieriteľný spor. Ľudský rozum je síce normatívny vo veciach viery, nie však najvyšší; má právo žiadať, aby v článkoch viery neboly protirečenia, nie však tajomstvá. Nepripustí, aby bol znásilnený, príjme však, keď sú na to dôkazy, aby bol prevýšený; uvedomuje si, že Boh, ktorý nás stvoril ako rozumné tvory, nebude nikdy žiadať, aby sme prilipli k nerozumnej viere. Tak isto aj v poriadku mravnosti ľudské svedomie, osvietené a formované, je normatívne, nie však najvyššie. Je normatívne v tomto smysle, že nemôže ani nesmie prijať výslovný rozkaz alebo zákaz, odkiaľkoľvek by prichádzal, ktorý by vo vážnej veci zrejme protirečil prirodzenému a božiemu poriadku, stanovenému medzi bytosťami (napríklad rúhanie, škodlivá lož, opovrhnutie rodičmi, nerest). Prijat podobné skutky za dobré, znamenalo by priznať, že Boh si protirečí. Ale zase svedomie môže a má prijať príkazy a predpisy, ktoré by Boh alebo jeho zákonití tlmočníci pridali k mravným, prirodzene poznaným zákonom, pravda ak je autentický ich pôvod. Treba mať dôveru v božiu múdrosť aj vtedy, keď pozitívne príkazy takto vyhlásené prekročujú ľudské pohľady. V takomto prípade individuálne svedomie nielen, že nie je znásilnené, ale je rozšírené, usmernené, pozdvihnuté, obohatené princípom nového hodnotenia a stojí pred vyšším použitím božieho zákona.

Hľa, to je jemné a obdivuhodné zariadenie, ktoré dovoľuje kresťanskému svedomiu odmietnuť jednak pyšný individualizmus, absolútnu osobnú autonomiu, jednak nemorálny fideizmus zle usmerneného náboženstva. Nám sa zdajú tieto princípy zrejme, lebo mali sme šťastie vždy ich vlastniť. Treba však aspoň trochu poznať náboženské skutočnosti mimo kresťanstva, aby sme pochopili cenu týchto presných pravidiel.

Preložil *Dr. Beňuška.*

O transformizme ústrojencov.

3.

Literárny prehľad.

Univ. prof. MUDr. J. F. Báb o r.

Erasmus Darwin (1731—1802) bol lekárom, agronomom a beletristom a vydal dve hlavné diela: „*Zoonomia or the Law of Organic Life*“ v Londýne (1794—1796) a „*Phytonomia or the Philosophy of Agriculture and Gardening*“, tam r. 1800. Pôvod organizmov si predstavoval tak, že Boh stvoril prvú živú akúsi bunku (filament) a z nej sa potom postupne vyvinuly všetky druhy celej botanickej a zoologickej sústavy; pohonnými silami v týchto dejstvách je pud za výživou, rozmnožovaním a ochrana vlastného (individuálneho) života. Jeho predstavy sú vitalistické, nie mechanické. Jeho vnuk *Charles Robert Darwin* (1809—1882) bol taký zámožný, že sa mohol venovať len vedeckej práci; jeho hlavné dielo je z r. 1859, a má názov „*On the Origin of Species as Means of Struggle for Life and Natural Selection*“. Jeho tri hlavné tézy sú: 1. Variabilita: medzi jedincami toho istého druhu sú vždy, hoc aj malé úchylky: tento princíp stanovil *Ján Duns Scotus*, OFM, omnoho dôkladnejšie (hovorím o tom na inom mieste); 2. V boji o život (porovnaj tretí princíp *Erasma Darwina!*), a to jednak s celou prírodou, jednak ako konkurenciu medzi jednotlivcami toho istého druhu; a tým teda 3. vzniká celkom mechanický výber najlepšie vystrojených, tak že si tu príroda mechanicky počína tak ako človek úmyselne pri umelom výbere pestovaných rastlín a zvierat. O týchto výhodnejších vlastnostiach predpoklada *Karol Darwin*, že prechádzajú s generácie na generáciu, ale nijako to neodôvodnil; to je ľubovoľný apriorizmus. Ďalej jednoducho tvrdil, že sa v týchto generá-

ciach tieto (pôvodne náhodilé) dobré vlastnosti, ako pre život užitočné, dokonca ešte stupňujú; a v tom je už aj logická nedôslednosť, lebo sa pri svojom principiálne a zámerne mechanickom výklade neubránil tiež predstave o účelnosti v organizmoch (vlastnosti pre životné ciele užitočné!). *Karol Darwin* tým vyhovel veľmi ochotne pseudo-filozofickým chůtkam svojho veku (pravda, nie celkom výlučným!); a to je kľúčom pre pochopenie takého celkom neobyčajného úspechu jeho knihy. Náš *Darwin* v mladosti strávil 2 roky na palube lodi „Eagle“ (orol) a robil zoologické výskumy; potom študoval na univerzite v Cambridge (v Anglicku) a to najprv teológiu, pravda anglikánsku, a potom rozličné predmety na iných fakultách, ale nijaké štúdiá riadne nedokončil. Svoje rukopisy dával pôvodne čítať na cenzúru svojmu „biskupovi“ (anglikánskemu); ale na staré kolena prešiel s hľadiska teistického a pozitívne kresťanského (aspoň v základoch) k bezútešnému agnosticizmu. Kto s mečom zachádza, mečom aj odchádza. *Bleuler* vypočítal, že pre vznik oka, teda len jedného ústroja, zo sumácie náhodilých mutantov je potrebná pravdepodobnosť, vyjádrená číslom 1 k inej číslici, za ktorou nasleduje 40 núl! To by mal *Darwin* vedieť; bol by sa vari zachránil pred svojím konečným bezútešným náhľadom. Bez tvorivého a Tvoriacého princípu príroda nejestvuje a nemôže byť. Slepý osud ako faktor v prírode je „temer komická nelogičnosť“, hovoril botanik *W. Troll* pri kritike darwinistov.

Pred rokmi bola v celom svete veľmi živá debata o evolúcii, o ktorej som svojho času v slovenskej literatúre tiež referoval (v Kultúre); nedôsledne sa používal vtedy názov evolúcie nielen o vývine organizmov (zárodkovom i kmeňovom), ale tiež o pochodoch v anorganickom svete: rieka nemá evolúciu, slnečná sústava nemá evolúciu; pre tieto dejstvá na-

3/42

vrhol kedysi *Driesch* výraz kumulácia. Teraz sa zasa odohráva podobná diskusia o evolúcii, teraz len pravej organickej. Ako kedysi v Prahe osem autorov vydalo neveľkú knihu o probléme rasy, tak nedávno v Nemecku prof. *Dr. Gerhard Heberer* usporiadal súborné dielo „Die Evolution der Organismen. Ergebnisse und Probleme der Abstammungslehre“ v Jene r. 1943; dokopy práve 20 autorov. Tendencia tohto veľkého diela (774 str.) je staromódne darwinistická a mylná. Časopis „Natur und Kultur“ už predtým (r. 1940) venoval celé dvojčíslo otázke takzv. „Menschwerdung“ v základoch správne, a na *Hebererov* podnik reaguje v menovanom mesačníku (40. roč. č. 7—9 za júl, august a september 1943) palaeontológ *Dr. Oskar Kuhn*, ktorý vydal o celej veci tiež dôkladnú rozpravu „Die Descendenz-Theorie. Eine kritische Übersicht“ v *Zeitschrift für katholische Theologie* 1943, a ďalej *Dr. F. Wetzel* a *Dr. H. Frieling*; proti vývojovej náuke (Entwicklungslehre) sa tam zavádza názov rozvojová teória (Entfaltungslehre). Problému o vzniku (pôvode) druhov venoval tiež *R. Woltereck* vážny článok „Die Entstehung der Arten“ vo *Frankfurter Zeitung* 1943 a v *Zoologischer Anzeigen*.

Jean Babtiste Antoine de Monet, neskôr *chevalier de Lamarck* (1744—1829), bol ako dôstojník poranený. Nechajúc vojenčinu študoval medicínu, botaniku a meteorológiu; potom bol skromným úradníkom, až sa stal r. 1793 profesorom zoológie na *Jardin des Plantes* v Paríži a až tu sa venoval zoológii; celý život zápasil s hmotnými ťažkosťami a v starobe oslepol. Svojej dcére, ktorá ho opatrovala a čítaním uľahčovala štúdium, raz povedal: Teraz ma nikto neuzná, ale v budúcnosti prídem k platnosti. Napísal veľkú francúzsku flóru, vydával niekoľko rokov meteorologický *almanach*, r. 1802 *hydrogeológiu*; ale jeho hlavné dielo je „*Philosophie zoologique*“ z r. 1809.

Dohromady vydal 9 väčších diel. Od neho pochádza označenie bezstavovcov, animaux sans vertèbres (až po *Aristotelovi*). *Lamarck* uznával fyzikálne a chemické dejstvá v organizmoch, ale pritom bol vitalistom; hlavný jeho záujem bol zoologický systém vo význame fyletického (kmeňového) vývoja. Organizmy javia stúpajúci vývoj, lebo sú premeniteľné a uskutočňujú tu svoju fylogenezu aktívnym prispôbením na vonkajšie podmienky, ktoré sa od miesta k miestu, ale hlavne tiež časove v geologických obdobiach menia; zaoberal sa tiež palaeontológiou. O systematiku rastlín u niektorých skupín bezstavovcov, najmä mäkkýšov, má trvalé zásluhy. O pôvode človeka sa vyslovil asi takto: Kmeňový pôvod človeka (fylogeniu) z opice mohli by sme si po telesnej stránke celkom dobre predstaviť, ale jeho vysoký duševný život ho vylučuje z radu zvierat, a potom jeho pôvod odinakiaľ poznáme (má na mysli priame stvorenie človeka Tvorcom neba a zeme).

Naproti tomu *Darwin* pokúsil sa vysvetliť pôvod nových druhov celkom mechanicky, upadol však do nedôslednosti: *Lamarck* učil výslovné, že sa s pokolenia na pokolenie prenášajú nové vlastnosti činným prispôbením na vonkajší svet, teda prirodzenou cestou, získané; naproti tomu *Darwin*, ako je známe, jednak zapieral dedičnosť individuálne získaných vlastností, jednak zas akosi priamo a mlčky požadoval. Jeho hlavným dielom je kniha „*The Origine of the Species by means of Natural Selection*“ z r. 1859. *Darwin* učil boj o život v prírode, ale ten poznali už starogrécki filozofovia (*Empedoklés*); a ako od princípu vychádzal od individuálnej variability, ale tú poznala aj klasická scholastika (*J. Duns Scotus, OFM*); konečne ako výlučne mechanického a svrchovaného činiteľa uznáva prirodzený výber (podľa ľubovoľného ľudského výberu pri pestovaní

domestikovaných rastlín a zvierat). Neolamarckizmus sa zasa vracia k činnému prispôsobeniu (o domnelých kolíziách s mendelistikou neskôr); ale nijaký neodarwinizmus nie je možný. O pôvode človeka *Darwin* hovoril materialisticky, v čom mal, pravda, tiež dávnych predchodcov (od staroveku) a bude mať vždy tiež nasledníkov, dokiaľ mechanizmus, materializmus a ateizmus medzi ľuďmi nevymizne. Nemecký zoológ *Dreyer* vo svojej monografii rodu foraminifer *Peneroplis* nazval darwinizmus „anglickou chorobou zoológie“. No dielu *Darwinovmu* nechýbajú aj kladné prvky. Pri premene na nové druhy sú však organizmy podľa *Darwinových* predstáv trpné (na rozdiel od *Lamarcka*).

Georges Léopold Christian Friedrich Dagobert, barón *Cuvier* (1769—1832), prišiel mimo iných na názor, že najväčšie tajomstvo prírody, totižto vznik ústrojencov, môžeme sledovať v istom smysle slova a len v nepatrnom rozsahu nanajvýš ako vývin (evolúcia), nikdy nie však tvorenie (formácia, modernou *Osbornovou* rečou povedané kreácia, pravda, toto iba v prirodzenom smysle slova).¹ *Thomas Henry Huxley* (1825—1895), ktorý vo svojej prírodnej filozofii spájoval nemožným spôsobom teizmus a materializmus, charakterizoval náladu prírodovedeckého a filozofického sveta pred *Darwinom* asi týmito slovami: Môžem sa rázne vyhlásiť za zastancu transformizmu oproti odporcom tejto domienky a naopak. To znamená, že na túto otázku zodpovedať pokladal vtedy za nemožnosť. Neobyčajne podobným spôsobom sa o mnoho neskôr vyslovil o individualite chromozomov (doista pred konečným dôkazom) *F. Mareš*: Kto chce, môže túto predstavu mať, lež

¹ *Darwin* uznal raz za potrebné ospravedlniť sa, že použil slovo kreácia. Chcel tým vraj jednoducho naznačiť prírodné pochody, nám ľuďom celkom neznáme (podľa jeho syna *Františka* z r. 1888).

kto nechce, nemusí. Tento problém rozlúštil podľa bežnej domienky *Darwin*; upozornil som však (vo svojom článku „J. Purkyně ako všestranný prírodospytec“ v Bratislave Lek. list, XVII, 3, 1937), že transformizmus bol v stredo-vekej scholastike, aspoň v istom rozsahu a to rázny, celkom bežná predstava (pôvod vtákov z rýb). *Darwinova* kniha (o pôvode druhov prirodzeným výberom v boji o život v prírode) vyšla 24. nov. 1859 a 7. jan. 1860 vyšlo už druhé vydanie! Posledné opravy svojho diela previedol vo vydaní z r. 1872 a napokon v definitívnom francúzskom vydaní z r. 1882 (Rok *Darwinovej* smrti.) sa vyslovil proti príliš dôraznému a jednostrannému („integrálnemu“) transformizmu (absolút. monofyletizmu): Prísudzoval tobôž tomuto princípu iba istú ome-zenú platnosť, len v menšom rozsahu, totižto vnútri väčších skupín živočíšnej sústavy, teda nie aj pre tieto väčšie skupiny samé. Hoci to výslovne nepovedal, odmietol tým hyperdarwi-nistické stanovisko, aké hlásal veľmi nevhodne *Ernest Haeckel* (1833—1919) v Jene, ktorého „Machwerk die natürliche Schöpfungsgeschichte“ je v prvom vydaní z r. 1868. Slávny fran-cúzsky antropológ *P. Broca* (1824—1880) v špeciálnej práci „Sur le transformisme“ v Bulletin de la Société anthropologique v Paríži r. 1870. Napokon francúzsky anatóm aj zoológicky zas-lúžilý *L. Vialleton* (nedávno v nevelmi vyso-kom veku zomrel) venoval nášmu problému inštruktívnu knižočku „L'origine des êtres vi-vants. L'illusion transformiste“ v Paríži r. 1929. Mechanistické myšlienky *Darwinove*, poť. veľmi pomalý vývoj nových druhov v ohromných ča-sových epochách po nepatrných stupniciach, sú už dneska celkom prekonané a ustúpily predstavám o rýchlejších premenách v krát-kych obdobiach (a len na omezených miestach na povrchu zemegule). *Vialleton* k tomuto vý-slovne poznamenal, že takéto chápanie trans-

fornizmu sa veľmi blíži k názorom o (sekundárnom) stvorení. Mnoho dnešných prírodospytcoŧ však upadá do omylu úplným odmietaním *Darwinovho* prirodzeného výberu (vlastne jediné novum v *Darwinovej* náuke); tento naopak v určitých prípadoch a v istom rozsahu skutočne v prírode prichádza k platnosti; nie je nezaujímavé, že posledným obhajcom *Darwinovým* v jeho selekčnej teórii bol slávny zoológ, preslávený veľkými výskumami v odbore mravcov, P. Erich Wasmann, SJ (pred niekoľkými rokmi zomrel,² krátko po dosiahnutí 70. roku). Habent sua fata Libelli. Po tomto literárnom prehľade sa pokúsime o stručný rozbor vecný všetkých biologických problémov, ktoré sa týkajú vývojového hľadiska v oživenej prírode.

(Pokračovanie.)

Zapri sám seba.

Dr. Michal Myslavský.

Každý nasledovník Ježiša Krista vie, že ísť za Kristom bez sebazaprenia, bez umŕtšovania je nemožné. Ak chceme byť bratmi Ježiša Krista, musíme svliecť starého človeka a obliecť sa v Krista. To je program katolíckej askézy, ktorú Spasiteľ vyjadril slovami: *Zapri sám seba!* Pokúsime sa nájsť vysvetlenie týchto slov vo svätom Evanjeliu v rečiach Krista Pána.

Kristus Pán pred umučením príliš nezdôrazňoval potrebu sebazapretia. A príčina toho bola tá istá, ako skrývania mesiášskeho poslania a Božstva pred súčasníkmi. Bolo tu totiž nebezpečenstvo zlého pochopenia a príliš ľud-

² Prvá *Wasmannova* publikácia vyšla pred 60 rokmi a rozoberala prípad *P. de Rudder*a v Oestackeru; vtedajší berlínsky profesor patologickej anatomie *Dr. David Hansemann*, žid, ho preto v literatúre nezvyčajne surovým spôsobom napadol a nadal mu do šarlatánov.

ského chápania jeho nadzemského poslania. Farizeji, ktorí každý čin, každé slovo Kristovo prekrúcali, boli by sa iba utvrdili vo svojom smýšľaní. Ale súčasne aj Kristovo mesiášké poslanie prekážalo mu stotožňovať sa akosi s farizejskou prísnosťou. Kristus chcel sa k poslucháčom priblížiť, chcel byť ich učiteľom a pastierom, preto nemohol ísť na nich hneď ostro a prísne. Ďalej, on prišiel ukázať cestu kresťanskej dokonalosti nielen niektorým vyvoleným, ale všetkým, aj takým, ktorí neboli súci konať nejaké veľké pokánie. Chcel ukázať, že sebazapretie je iba prostriedkom k dokonalosti, nie dokonalosťou samou. To ukázal na svadbe v Kane galilejskej, na hostine u priateľov v Betánii, aj u farizejov, ktorí ho potom vyhlásili za pažravca a pijana vína.¹

Jednako Kristus Pán slovom aj príkladom hlásal prísne pokánie a sebazaprenie. Človek musí žasnúť nad celým jeho životom, v ktorom vystupuje do popredia súladná disciplinovanosť všetkých ľudských prejavov a súčasne ligot boží ako prevládajúca složka nad všetkým. Je o ňom napísané, že „hoci bol v spôsobe Boha, zmaril seba samého, keď si vzal podobu sluhovskú“.² Ako žobrák chcel sa narodiť v maštali, ako cudzinec a vyhnanec žil v Egypte. Bol Synom Božím, a dovolil, aby ho menovali synom Jozefovým; bol Stvoriteľom sveta, a žil ako obyčajný robotník. Celý verejný život strpčovali mu Židia nenávisťou a úkladmi. Dobrovoľne prijaté bolesti vyvrcholujú v obetovaní na kríži, kde sa Mesiáš ukazuje ako hrdina vlúdnosti, pokory a trpezlivosti.

No a učenie Krista Pána v ničom sa neodlišuje od jeho životného príkladu: Zdôrazňuje nevyhnutnosť sebazaprenia. A je zaujímavé, ako logicky stupňuje — aby som tak povedal — výšku sebazaprenia, ako to badať v Evan-

¹ Mat. 11, 19.

² Filip. 2, 6—7.

jeliu svätého Matúša. Na začiatku svojej verejnej činnosti vyhlasuje svoj všeobecný mesiášsky program: „*Čiňte pokánie! Priblížilo sa kráľovstvo nebeské.*“³ To znamenalo zmenu v smýšľaní aj v konaní ľudí, lebo bola to výzva na potláčanie všetkého, čo bolo v človeku nízke, aby bol súci pre blížiacu sa božie kráľovstvo. Preto v prvých štyroch blahoslavenstvách vyhlasuje podmienky vstupu do tohto kráľovstva: „*Blahoslavení chudobní, tichí, ktorí trúchlia, ktorí lačnejú a smädní sú po spravodlivosti.*“⁴ Tu je vyjadrená obeť, ktorú musia priniesť tí, čo chcú ísť za Kristom. A v nasledujúcich veršoch spravodlivosťou upravuje pomer človeka k bližnému ako základ spoločenského blaha. Kresťanské umŕtvovanie, sebazaprenie, má teda svoje korene vo vnútri duše; nie je to len vonkajší prejav, zvyk, ale čin vyrastajúci z vnútornej potreby zdokonaľovania duše. Zdržovanie sa od hnevu, od nečistoty, nesmie sa obmedzovať iba na potláčanie vonkajších prejavov, ako si mnohí Židia mysleli a aj tak konali; už hnevľivá myšlienka, nečistá túžba a pohľad je zlý, keď je dobrovoľný.⁵ Toto vnútorné sebazaprenie je také ťažké, že vonkajšie sa pred ním takrečeno stráca. A je neúprosné. Keď to okolnosti vyžadujú, vynúti si aj ťažké obeť: „*Keď ťa tvoje pravé oko pohoršuje, vylúp ho a odhod od seba, lebo lepšie je ti, aby zahynul jeden tvoj úd, ako aby celé tvoje telo bolo uvrhnuté do pekla. A keď ťa pohoršuje tvoja pravá ruka, odtni ju a odhod od seba, lebo lepšie ti je, aby zahynul jeden tvoj úd, ako žeby celé tvoje telo bolo uvrhnuté do pekla.*“⁶ Neplatí už zásada: oko za oko! Túto načim zameniť zásadou: Zlo odplácajte dobrým.⁷ V horskej reči upravuje Kristus aj spôsob von-

³ Mat. 4, 17.

⁴ Mat. 5, 2—6.

⁵ „Kto pohliadne na ženu, aby si ju zažiadal, už cudzoložil s ňou vo svojom srdci“ (Mat. 5, 28).

⁶ Mat. 5, 29—30.

⁷ Mat. 5, 38—42.

kajšieho prejavu pokánia. Kto sa posti, nemá byť smutný ako pokrytec, len aby ho ľudia videli. Stačí, keď ho vidí Otec nebeský.⁸ Ale súčasne pripomína, že príde čas, keď im bude odňatý ženich, a potom sa budú postievať, budú naozaj aj smutní.⁹ Nuž nasledovanie Krista vyžaduje veľké sebazaprenia; preto sa nečudujeme, keď zakončenie slávnej horskej reči je takéto: „*Aká tesná je bránka a úzka cesta, ktorá vedie do života, a málo je tých, ktorí ju nachádzajú!*“¹⁰

V desiatej hlave Evanjelia svätého Matúša je vylíčený program asketického života apoštolov. „*Nemajte zlata, ani striebra, ani peňazi vo svojich opaskoch; nie kapsy na ceste, ani dvojakého oblečenia, ani obuvi, ani paličky.*“¹¹ Či nie je toto prísne: Zapri sám seba? Ale súčasne vystríha Kristus Pán apoštolov pred ľuďmi, ktorí ich chcú vydať súdom, ktorí ich chcú bičovať vo svojich synagógach.¹² Potom dáva obecné zásady kresťanskej dokonalosti: „*Nemyslíte si, že som prišiel pokoj uviesť na zem; neprišiel som uviesť pokoj, ale meč... Kto miluje otca alebo matku viac ako mňa, nie je mňa hodný... A kto neprijme svoj kríž a nenasleduje mňa, nie je mňa hodný. Kto nájde svoju dušu, stratí ju, a kto stratí svoju dušu pre mňa, nájde ju.*“¹³

Po prisľúbení prvenstva svätému Petrovi začína Kristus vravieť o kríži oveľa jasnejšie a otvorenejšie. Tri razy oznamuje učeníkom svoje bolestné utrpenie a smrť.¹⁴ Pripomína im zásadnú podmienku nového života, ku ktorému ich povolal: „*Keď kto chce za mnou ísť, nech zaprie sám seba a vezme svoj kríž a nasleduje ma.*“¹⁵ V nasledujúcich hlavách obširnejšie vy-

⁸ Mat. 6, 16—18.

¹¹ Mat. 10, 9—10.

⁹ Mat. 9, 15.

¹² Mat. 10, 17.

¹⁰ Mat. 7, 14.

¹³ Mat. 10, 34—39.

¹⁴ Mat. 16, 20; 20, 18—19; 26, 2.

¹⁵ Mat. 16, 24.

svetluje toto základné heslo kresťanskej asketiky. Spomína pokoru maľučkých,¹⁶ veľkodušné milosrdenstvo, ktoré vie stále a stále odpúšťať,¹⁷ dobrovoľné panenstvo pre nebeské kráľovstvo,¹⁸ dobrovoľnú chudobu,¹⁹ pitie kalicha bolesti a utrpenia spoločne s ním.²⁰

Kristova náuka o sebazapieraní je všestranne dokonalá a hlboká. Kde sa pokúša o víťazstvo hriech, tam musí nastúpiť sebazapieranie. Nežiada zrieknuť sa iba očí, rúk, otca alebo matky, ale aj seba samého, vlastnej vôle, ba aj vlastného života. Toto povedal všetkým bez výnimky. A ďalej ukázal aj cestu evanjeliovkej dokonalosti troch rád, na ktorú nastúpili mnohí askéti a rehoľníci. Je to príkra cesta pokánia a veľkých obetí, ale na nej nemožno život stratiť, lebo chráni človeka od všetkého, čo hmlou svetských rozkoší zakrýva posledný cieľ života. No dejiny svedčia, že osobný Kristov príklad najhlbšie zapôsobil. Jeho vznešený život, jeho hrdinské utrpenie a obeta na kríži rozohnily srdcia miliónov, čo nastúpili cestu sebazapierania, aby sa stali Kristu podobní.

NAŠE NÁDEJE.

List študentovi.

Prof. Juraj Kohút.

Mladý priateľ!

Kristovi možno sa zdôveriť so všetkými problémami života, a On pošle Ducha svätého, ktorý nám ich pomôže rozriešiť. Veru Kristus je ideálny spoločník; len treba v neho peyne dôverovať. Čím silnejšia naša dôvera v neho, tým skoršia a účinnejšia jeho pomoc.

¹⁶ Mat. 18, 1—4.

¹⁹ Mat. 19, 16—30.

¹⁷ Mat. 18, 21—35.

²⁰ Mat. 20, 22—23.

¹⁸ Mat. 19, 12.

Kristovi môžeme sa vyžalovať v nešťastí a bolesti, a On nás pochopí i poteší. Netrpíme len my sami, trpel aj on, náš vzor. A trpel väčšie muky, ako my môžeme trpieť, telesné i duševné. Naša láska k nemu priam dychtí po nejakom účastenstve na jeho kríži. V takomto stave však i utrpenie i bolesť prechádza v slasť a blaženosť. „Každá bolesť je ako bozk kríža a nová črta našej podobnosti s Ježišom“ (Gay). „Keby mohla preniknúť do kráľovstva večnej lásky závišť, anjeli by závideli ľuďom utrpenia, ktoré im dáva Boh, a utrpenie, ktoré znáša človek pre Boha“ (sv. Frant. Salezský). Môžeš namietnuť: slabá útecha, utešovať sa, že niekto iný trpel alebo trpí viac ako ja. Zaiste slabá, ako všetko, čo je ľudské, je slabé. No len nako je slabá. Nemôžeš zaprieť, že utrpenie je krásne. Aké krásne je dramatické umenie, Sofokleovo, Božská komédia, Bethovenove symfónie, Michelangelove obrazy, sochy, aké krásne je ľudské telo! A to všetko je zrodené z utrpenia a bolesti. A nemôžeš zaprieť, že utrpenie a bolesť sú veľké hodnoty, bez nich by sme síce zažívali tzv. radosť a šťastie, no, chvalabohu, je ešte čosi väčšieho, ako je tzv. radosť a šťastie — a to je *dokonalosť*. A k dokonalosti nemožno sa prebojovať bez pichľáčov a rán. Prečo Boh — vo svojej dobrote! — dopustil na človeka utrpenie, resp. prečo dovolil, aby človek zhrešil a tak uvalil na seba Jeho hnev, je a zostane mystériom. Ľudský rozum môže a musí konštatovať iba skutočnosť, ktorú nemôže zmeniť, ktorej sa treba podrobiť. Nič nepomôže, keď sa proti tejto skutočnosti vzbúrime. Za toľto mystérium však odškodnil nás ešte väčším mystériom — mystériom milosti, mystériom lásky. A toto mystérium v eucharistickom sporení celkom dobre chápeme.

Kristovi sa možno zdôveriť i s radosťami, a On sa raduje spolu s nami, ba i upravuje našu radosť. Keď hlbšie pozorujeme život, veľmi

ľahko postrehneme, ako sa tzv. radosť mení v žiaľ, ba vidíme viac: nejedného človeka radosť pripravila o zdravý rozum, zviedla na cestu nerestí. Ak je Kristus v našom srdci, nedovolí nič takého. On nedovolí sa nám ani v radosť vzdialiť od Boha. Nekáže nám smútiť, nie, „kyslé tváre neprídu do neba“ (sv. Frant. z Assisi). On iba zduchovňuje našu radosť. A iba duchovná radosť je čistá a opravdivá radosť, lebo iba taká radosť je radosťou celého človeka, všetkých složíek duše. Aká je to duchovná radosť? Ak nad našou radosťou nekvíli Kristovo srdce, isteže sa radujeme dobre i sväto. „Robte všetko, len nehrešte.“ (Don Bosco). A takých radosí nám Boh poskytuje nekonečné množstvo.

Pre tých, čo chcú žiť hlbším duchovným životom, uvediem ešte toto: Najvyšším dôvodom k radosťi pre kresťana má byť vedomie, že je Boh, že je ktosi, čo je samá Pravda, Krása, Dobro, Svätosť, Čistota, Spravodlivosť a Láska. Tešiť sa z tejto skutočnosti je najvyššia radosť, je úkon najvyššej lásky. Pri každom svätom prijímaní táto radosť, prenikajúca až vnútro našej duše, sa rozširuje a prehľbuje. Smútok skľučuje len perifernú čiastku duše takého kresťana, v ktorom prebýva Kristus; najvyššie schopnosti, vnútro jeho duše, sa neustále tešia z jestvovania i dejstvovania božieho. A periféria duše, i keď ona u obyčajného človeka zaberá väčší rozsah a má väčšiu moc pri určovaní jednotlivých duševných stavov ako vnútro duše, jednako pomocou milosti podrobuje sa vnútru. Tak si vysvetlíme, že zdanlivá bolesť a žiaľ nábožného človeka prechádza v radosť a splýva s ňou. Teda s Kristom obcujúci človek sa teší najhlbšie a najlepšie, naozaj.

Nestačí však s Kristom byť spojený len pri svätom prijímaní. Celý náš život, ak sa má zdokonaľovať a ak má vydať požehnané ovocie vo forme dokonalej služby Bohu a spoločnosti

ľudskej, musí preniknúť žiara Eucharistie. To znamená: či študujeme, či jeme, či sa hráme, či čokoľvek iného robíme, vždy treba mať Krista v srdci. A tak sa aj patrí. Keď chceme, aby nás Kristus mal stále v srdci, je slušné, aby sme aj my mali v srdci Jeho, aby sme si Ho úplne opantali láskou. Duch svätý pri svätom prijímaní rozsieva v nás svätú túžbu po úplnom (navždy) spojení s Kristom. Túto túžbu treba si i pri dennom zamestnaní častejšie opakovať „Ako prahne jelen po bystrinách, tak dychtí duša moja po Tebe, Bože“. Túžba po spojení s Kristom nie je mysliteľná bez lásky k nemu. Lásku zasa môžeme mu prejaviť tým, že mu obetujeme svoje práce, svoje strasti, bolesti i radosti; tak sa nám celý deň stane reťazou činnov lásky k Bohu. Všetko, čo podnikáme, podnikneme z lásky k Bohu a na jeho väčšiu česť a slávu. Tým spôsobom i cez deň — plný práce — Boh častejšie zostupuje do našej duše a rozmnožuje v nás svoje milosti. Podobný úkon túžby a lásky k Bohu môžeme urobiť vtedy, keď nám denné povinnosti nedovolia byť účastnými na hostine Pánovej. Takéto prípady nebývajú zriedkavé. Keď nemôžeme Krista prijať skutočným spôsobom, môžeme ho prijať aspoň duchovným spôsobom, túžbou a prejavmi lásky. Boh, ktorý vidí i najskrytejšie záhyby našej duše a srdca, i tak sošle na nás prúd svojho svetla a milosti, i tak požehná naše práce, i tak pomáha budovať jeho kráľovstvo na zemi.

Mohol by som konkrétnejšie písať, akú zmenu by znamenala Eucharistia v spolunažívaní jednotlivých členov rodiny, jednotlivých susedov, spoločenských tried, korporácií atď.; no táto otázka už sa vymyká z rámca tohto listu. Z dobrých ľudí složená spoločnosť musí byť dobrá. Vyplatí sa uvažovať aj o tom, čo by znamenalo pre svet, keby Eucharistia stala sa spojivom medzi národmi, keby sa stala rozhodujúcim činiteľom, povedzme, na budúcej mie-

rovej konferencii. Aký mier by bol uzavretý medzi zdivočenými národmi, keby ho určovali a podpisovali ľudia s Kristom v srdci! Štátnici rokujúci o budúcom mieri do svojich srdce Krista ešte pravdepodobne nepripustia — tak možno súdiť z charakterov vedúcich štátnikov veľkých národov — nepovšimnú si vianočné posolstvo svätého Otca, zalepia si uši pred hlasom božím. No ak sa to stane, nečakajme ani trvalý mier, „tešme sa“ na budúcu vojnu, ktorá nás prekvapí zasa o pár rokov. Nech vojnu vyhrá ktokoľvek, ak víťaz pri určovaní mierových podmienok dá sa viesť masovou psychózou pomsty — od ľudí bez Krista iné čakať sa nedá — mier bude veľmi krátky, hrniec s vriacou vodou bude síce prikrytý pokrievkou, no tá pokrievka bude neustále naddvihovaná nesprátnou parou. Ani odzbrojiť národy nestačí, odzbrojiť treba ľudské vnútro, duše. Večný mier, po akom úprimne túžime, môže byť iba dielom lásky, a ozajstná láska bez Eucharistie nejestvuje. Jediné Eucharistia je tým ohniskom lásky, kde sa pyšné, hmotárske a sebecké národy pretavujú na rytierov lásky a pokoja. Medzinárodné eucharistické kongresy to jasne dokazujú.

Mladý priateľ, ľudská spoločnosť je chorá a potrebuje liek. Sháňa rozličné systémy, od ktorých čaká pomoc a záchranu. Falošné heslá a teórie však nepomohly dosiaľ a nepomôžu ani v budúcnosti. Príčiny chorôb sú skryté v ľudskom vnútri. Nijaké systémy nepomôžu, lebo sú príliš povrchné a paragrafovité. Paragrafy život nezmenia, lebo život sa do paragrafov vtiesniť nedá, život je složitejšia skutočnosť ako sbierka zákonov a nariadení, charty, pakty atď.; paragrafy účinkujú iba navonok, dajú sa obchádzať a šliapať. Niet takého paragrafu, čo by skrotil ľudské svedomie. Noc a samota vedia zakryť akékoľvek zločiny a teror je len maska pokoja, robí z ľudí farizejov. Prax do-

kazuje, že nijaká ľudská sila nedokáže zmeniť prirodzenosť človeka na úprimne dobrú, že na to je potrebná sila nadzemská, sila toho, čo túto prirodzenosť stvoril. Božia pomoc je pri prevýchove sveta nevyhnutná. Ak chceme poslúžiť spoločnosti, musíme dbať o rozhojnenie tejto pomoci. Liekom na chorú dušu sveta môže byť iba Milosť, Eucharistia, život a účinkovanie Krista-Boha v nás. Ak tohto Krista vovedieme do celého súkromného i verejného života národov, zmiznú hádky, nenávisť, nepriateľstvá, pretože zmizne sebecko, pýcha a všelijaké iné neresti. Kristus povyšuje ľudskú prirodzenosť k nebeským výškam. Nenatíska sa nám nasilu, môžeme s ním obcovať, no nemusíme. V záujme nášho vlastného intímneho i sociálneho dobrobytu však je, aby sme živou vierou nepohrdali. Čím skôr sa pritulíme ku Kristovi, tým lepšie pre nás. Ak Kristus ožije v nás, umenší sa, ba odstráni zlo v nás. My sme bunky ľudstva; ak my zdokonalíme svoje duše nadprirodzeným životom, zdokonalí sa svet. O koľko my, o toľko svet. Ak chceme naozaj pomôcť svojim bližným, musíme žiť v milosti, a musíme s Eucharistiou, životom milosti, soznámiť aj tých, s ktorých osudom nás Boh spojil. To je jediný liek na choroby dnešného ľudstva, to je najúčinnější, najpotrebnejší, najsúrnejší a najpožehnanější apoštolát. Propaguj ho príkladom i slovom!

DO VÝŠAV.

Mária, Kráľovná mučeníkov.

Svätý Bernard.

Mučeníctvo Panny je zaznamenané v Simeonovom proroctve aj v samej histórii Kvetnej nedele: „Položený je tento (hovori starec o malom Ježišovi) na znamenie, ktorému budú odporovať, a tvoju vlastnú dušu (to povedal matke) prenikne meč.“ Skutočne, preblahoslavená Matka, tvoju dušu prerazil meč. A naozaj nielen ju pre-

nikol, vníkol aj do tela tvojho Syna. A potom, keď vypustil tento tvoj Ježiš (síce Ježiš všetkých, ale obzvlášť tvoj) ducha, nedotkla sa jeho duše krutá kopija, ktorá otvorila jeho bok (nešetrila ani mŕtvého, ktorému nemohla škodiť), ale prešla tvojou dušou. Jeho duša tam už vôbec nebola, ale tvoja sa zrejme nemohla odtiaľ odtrhnúť. Teda sila bólu prenikla tvoju dušu, aby sme o tebe nie bez zásluhy rozhlasovali, že si viac ako mučenica, lebo cit spoluútrpnosti u teba prevyšoval pojem telesného utrpenia. A či neboly ostrejšie ako meč slová „Žena, hľa, syn tvoj!“ naozaj prenikajúce dušu a siahajúce až ta, kde sa delí duša od ducha.

Prel. J. Tomko.

A stála pri Ježišovom kríži jeho matka.

Svätý Bonaventura.

Ó Pani moja, kde si stála? Či len pri kríži? Zaiste na kríži so Synom, tam si bola ukrižovaná s ním. Ale v tom je rozdiel, že on bol telom ukrižovaný, ty však srdcom. Jeho rany, rozsiate po celom tele, sa spojily v tvojom srdci. Tam, Pani moja, bolo tvoje srdce kopijou prebodnuté, trním korunované, tam bolo zhanobené, obžalované a pohanou preplnené, octom a žľou napojené. Ó Pani moja, prečo si sa obetovala za nás? Nepostačovalo nám Synovo utrpenie, keby nebola i matka ukrižovaná? Ó srdce lásky, prečo si sa obrátilo na srdce bólu? Hľadím, Pani moja, na tvoje srdce a vidím nie srdce, lež myrhu a polynok a žľ. Hľadám Božiu matku a hľa, nachádzam sliny, sinky a rany, lebo celá si sa premenila na ne. Ó, div, celá si v Kristových ranách, celý Kristus je ukrižovaný v najväčších hĺbkach tvojho srdca! Ako to, že obsahujúce je v obsiahnutom? Človeče, zraň svoje srdce ak chceš porozumieť tejto otázke. Otvor svoje srdce klincami a kopijou a pravda vstúpi do neho. Do zavretého srdca totiž slnko spravodlivosti nevojde. Ale, ranami obsypaná Pani, zraň naše srdcia a obnov v nich Synovo a svoje utrpenie. Svoje poranené srdce spoj s naším, aby sme sa podelili s tebou o rany. Prečo, Pani moja, nemám aspoň toto tvoje srdce, aby som ťa vždy videl zmorenú s tvojim Synom, keď niečo konám?

Prel. J. Tomko.

Preblahoslavená Panna Mária pod krížom.

Svätý Bernard.

Ani vyrozprávať nemožno, ani pomyslieť sa nedá, akým bólom bola naskrz preniknutá nábožná Matka. Teraz sa v tebe, Panna, rozputnalo s úrokmi to, čo si pri pôrode nemala od prírody. Pri rodení Syna si necítila bôl, ale tisícnásobne rozvinutý si ho pretrpela pri

Synovom zomieraní. Matka, ktorá počala z Ducha svätého, stála zamretá pri križi. Nemohla vydať slovka, lebo bolesťou ubitá a sklúčená osinievala. Ako mŕtva živá oživala umierajúc, zmierala žijúc a ani zomrieť nemohla tá, ktorá žijúc umrela. V jej duši divo zúrili bôľ. A teraz nech povie niekto, ak môže, nech rozmýšľa, nakoľko len môže, nech rozjíma, ako vládze, aký nesmierny bôľ križoval vtedy materskú dušu. Nemyslím, že možno úplne vyrozprávať alebo premeditovať bolesť Panny, ak si nepomyslíme, že bola taká, akú by nikdy nemala pretrpieť pre takého Syna taká matka. Skutočne bezhraničná bola jej láska aj zármutok. Nezúfala, ale nábožne a pokorne trpela.

*

Zarmútená Matka, stála pri hlave mŕtveho Syna a jej pravidelnú tvár, zosinelú smrteľnou bledosťou, obmývaly hojné slzy. Hľadela na najvznešenejšiu hlavu, poprebíjanú tvrdými ostňami trňovej koruny, na ruky a sväté nohy, železnými klincami veľmi kruto prerazené, na kopijou otvorený bok a na ostatné rozbrázdnené údy, i vzdychala clivo, plakala a hovorila: „Syn môj najdrahší, čo si urobil, prečo ťa ukrižovali neútrpní židia? Prečo si zomrel? Či si sa dopustil nejakého zločinu, aby si bol odsúdený na takú smrť?“ Prel. J. Tomko.

K r i ž e.

Svätý Ján Vianney.

Zem je mostom, ktorým máme prejsť cez vodu; len udržuje naše nohy... Sme v tomto svete, ale nie sme z tohto sveta, keďže denne hovoríme: Otče náš, ktorý si na nebesách... Máme teda očakávať svoju odmenu, keď budeme doma, v otcovskom dome. Preto dobrí kresťania znášajú križe, protivenstvá, pohŕdania, ohováranie: tým lepšie!... Ale divíme sa tomu. Domnievame sa, že keď trochu milujeme Pána Boha, nič nám nemôže odporovať ani spôsobovať utrpenia. Hovoríme: „Hľa, tento nie je múdry, a predsa sa mu všetko darí; ja nadarmo robím, čo môžem, všetko ide naopak.“ To je preto, že nechápeme, akú cenu a šťastie majú križe.

Niekedy povieme: „Boh tresce tých, ktorých miluje.“ Nie je to vždy pravda. Skúšky pre tých, čo milujú Boha, nie sú trestmi, ale milosťami.

Nemáme pozeráť na prácu, ale na odmenu. Obchodník neuvažuje nad námahou, ktorú musí vynaložiť pri obchode, ale nad ziskom, čo z neho vyťaží... Čo je to dvadsať rokov, tridsať rokov v porovnaní s večnosťou?... Vtedy čo takého máme znášať? Niekoľko ponížení, urážok a pichľavých poznámok: *to nezabije.*

Aké krásne je, že sa môžeme páčiť Bohu, nech sme akokoľvek malí.

Prel. A. Bagin.

**Množstvo starosti
je príležitosťou k pestovaniu čnosti.**

List svätého Františka Salezského.

Rozpamätúvam sa, že ste mi povedali ako Vás obťažujú mnohonásobné starosti. A ja Vám odpovedám, že takto ľahko a dobre nadobudnete ozajstné čnosti. Mnohonásobné starosti, to je ustavičné mučenie. Lebo ako muchy viac obťažujú a unavujú cestujúcich v lete než cesta sama, tak mnohé a rozličné starosti viac obťažujú než ich obťažnosť.

Potrebuje trpezlivosti, a dúfam, že Boh Vám ju dá, ak ju budete od neho starostlivo žiadať a pousilujete sa verne v nej cvičiť. Každé ráno sa na to pripravíte zvláštnou krátkou aplikáciou svojho rozjímania a vezmete si pred seba, že cez celý deň vždy, keď zbadáte svoju roztržitosť, odovzdáte sa trpezlivosti. Nestrácajte nijakú príležitosť, nech je akákoľvek malá, aby ste sa cvičili v srdečnej láskavosti voči každému.

Nedôverujte, že môžete si pomôcť vo svojich starostiach vlastnou schopnosťou, ale len božou pomocou, a všade oddávajte sa jeho starostlivosti, keď vidíte, že urobí, čo bude lepšie pre Vás, len aby ste Vy uplatnili príjemnú usilovnosť. Hovorím príjemnú usilovnosť, lebo násilné úsilie kazia srdce a nie sú to snaženia, ale prenáhlenosti a zmätky.

Bože môj! Vážená pani, čoskoro budeme vo večnosti a vtedy uvidíme aké malicherné sú všetky starosti tohto sveta a ako málo záležalo na tom, či sa uskutočnily alebo nie. Teraz jednako tak sa pričiňujeme, ako by to boli veľké veci. Keď sme boli malé deti, ako horlivo shromažďovali sme kúsky tehál, dreva a blato, aby sme vystavali domy a malé stavby. A keď nám ich niekto zrúcal, boli sme skormútení a plakali sme. Teraz dobre vieme, že všetko toto veľmi málo značilo. Jedného dňa bude to s nami tak isto v nebi, keď uvidíme, že naše svetské starosti boli ozajstné detskosti.

Nechcem tým odstrániť starosť o tieto malé hračky a malichernosti, lebo sveril nám ich Boh na tomto svete, aby sme ich vykonávali. Ale naozaj by som chcel odstrániť zápal a horlivosť tejto starostlivosti. Konajme svoje detskosti, keďže sme deti, ale tiež neupachtime sa, keď ich konáme. A ak niekto zrúca naše domčeky a malicherné zámery, netrápme sa preto veľmi. Lebo aj keď príde večer a bude sa treba uchýliť do bezpečnosti, mienim tu smrť, všetky tieto domčeky nebudú hodné za slovo. Bude treba uchýliť sa do domu Otca nášho! Verne sa starajte o svoje veci; ale vedzte, že nieto hodnejších starostí nad starosti o vlastnú spásu a zamierenie blaha duše Vašej k ozajstnej nábožnosti.

Majte trpezlivosť so všetkým, ale hlavne so sebou; chcem povedať, aby ste sa nermútili pre svoje nedokonalosti a vždy mali odvahu pozdvihnúť sa z nich. Som naozaj rád, že denne začínate. Niet lepších prostriedkov, aby sme si zdokonalili duševný život ako vždy začínať znovu a nikdy nemyslieť, že sme dosť urobili.

Odporúčajte ma milosrdenstvu božiemu, ktoré ponížené prosím, nech učiní, aby ste hojnejšie oplývali jeho svätou láskou. Amen.

Prel. A. Bagin.

*Kristus, ktorý mlčal v utrpení,
nebude mlčať pri poslednom súde.*

Svätý Cyprián.

Kto však je tento, čo hovorí, že skôr mlčal a nebude vždy mlčať? Zaiste onen, ktorý ako ovečka vedený bol na zabitie a ako baránok neotvoril úst svojich pred strihačom. Zaiste onen, čo nekričal, ani v uliciach nebolo čuť jeho hlas. Zaiste onen, ktorý nebol vzdorovitý, ani neodporoval, keď svoj chrbát podložil úderom bičovania a líca dlaniam, tvár svoju však neodvrátil od hanebných pľuvancov. Zaiste onen, čo nič neodpovedal, keď ho obžalovali kňazi a starší a zachoval najtrpezlivejšie ticho na údiv Pilátov. Tento je, ktorý keď mlčal v utrpení, nebude už mlčať pri trestaní. Tento je náš Boh, a to nie všetkých, ale Boh verných a veriacich, ktorý nebude mlčať pri svojom druhom príchode, keď príde zjavne. Lebo ak skôr v poníženosti bol skrytý, v moci príde zjavne.

Prel. A. Bagin.

ŽIVOT.

Časté sväté prijímanie.

Počul som námietku: Idem len raz v roku na svätú spoveď a na sväté prijímanie, lebo prijať Boha, to je také dačo, že na to sa človek musí naozaj dobre pripraviť, a často takto sa pripraviť je nemožné. Námietka je proti vžitému zvyku častého svätého prijímania, ktoré Matka Cirkev odporúča a schvaľuje. Ale pýtam sa: Keď ideš len raz v roku na sväté prijímanie, či si naozaj dokonale pripravený prijať Boha? Pripravuješ sa na to prijatie celý rok? Je to vec veľmi vážna, preto načim na ňu vážne hľadieť. Badať totiž u niektorých denne alebo častejšie prijímajúcich, že duchovne nerastú. To preto, že pristupovanie k Pánovmu stolu stalo sa pre nich jednou z denných obyčajných povinností, alebo nevedia duchovne ťažiť zo svätého prijímania. A to je ich chyba. A zas naopak, vidíme množstvo duší, ktoré v krížoch, súženiach a pokušeníach udržuje

len sväté prijímanie, ktoré dorastajú na mieru dokonalosti Kristovej denným svätým prijímaním. Nuž tým, čo sa boja častého svätého prijímania načim povedať iba toto: Si pripravený, to jest súci prijať eucharistického Spasiteľa, keď si v stave posväcujúcej milosti. Lebo Krista neprijímaš len preto, aby si ho prijal, ale aj preto, aby si sa pozvoľna zbavoval aj ľahkých hriechov, nedokonalostí, aby si sa stával dokonalejším, teda vždy súcejším čiže pripravenejším vždy dôstojnejšie ho prijať. Lebo keď ho prijímaš, stotožňuješ sa s jeho životom aj s jeho skutkami, stávaš sa teda vždy dokonalejším kresťanom, Kristu vždy podobnejším. Preto každé sväté prijímanie má byť podstatne vrúcnejšie ako predošlé. Keď takto budeme pristupovať k stolu Pánovmu, môžeme byť uistení, že v duchovnom živote pokračujeme. Müller.

Častá svätá spoveď.

Najčastejšia námietka proti častej svätej spovedi je táto: Opakujem vždy tie isté hriechy; alebo, nemám už čo pri tej spovedi povedať. Nuž ten, čo nemá pri svätej spovedi čo povedať, buď nespytuje riadne svedomie, alebo je to človek laxný, ktorý niektoré hriechy nepokladá za hriech, alebo je to muž svätý, obdarený mimoriadnou božou milosťou, preto nielen že nehreší, ale hádam ani „nemôže hrešiť“. Tí, čo opakujú pri svätej spovedi tie isté hriechy, nech uvážia toto: Každý, aj ten najmenší hriech je urážkou Boha, nekonečne svätého; preto pri svätej spovedi sa odpúšťa, smýva krvou Kristovou. Pri každom rozhrešení sa nám privlastňujú všetky zásluhy a milosti života a smrti Kristovej, a keď si toto uvedomíme, poznáme, že každá svätá spoveď uschopňuje dušu na prijatie vždy väčších a väčších milostí, čiže znižuje alebo zoslabuje aspoň stupeň lípnutia na hriech. Preto k svätej spovedi máme pristupovať vždy s veľkou vierou v nekonečné zásluhy Krista Pána a vo vykupiteľskú a oslobodzujúcu moc jeho krvi. Potom každá svätá spoveď, aj keby sme v nej vyznali len jeden malý hriech, bude pre nás božím kúpeľom, v ktorom sa duša občerství prúdom sviatostnej milosti; nebude čírou vonkajšou formalitou, ale vnútorným duševným omladením. Potom nás nebude odrádzať od častejšej svätej spovede ani stále opakovanie tých istých hriechov. Budú to hádam naoko tie isté hriechy. Lež naša náklonnosť k nim nebude tá istá. Nie je možné zdržať sa od každého hriechu; ale s božou milosťou je možné zmenšiť vnútornú zlobu hriechu čiže naše lípnutie na hriech. Potom bude to azda naša hriešna slabosť, ktorej sa usilujeme striasť, len bohužiaľ podliehame jej takrečeno nevedomky. Ale sviatostná milosť zoslabuje tú náklonnosť, plieni koreňky zlých

náklonnosti a takto pripravuje dušu na prijatie bohatších darov a milostí, ktorými sa duša v dobrom utvrdzuje a takto zdokonaľuje. Müller.

Jumentis assimilabuntur.

Koncom 19. stor. vo Francúzsku traja katolícki teológovia priaznivo sa vyslovili o odvodnení človeka od zvierata: kanonik *Fabre d'Envier*, P. *Monsobré* a P. *Valroger*; teraz ide jezuita *Rüschkamp*¹ tiež príliš ďaleko s ústupkami v tejto veci. Slávny holandský anatóm a antropológ *H. Kohlbrugge* r. 1908 vydal v Amsterdame rozpravu „Die morfologische Abstammung des Menschen“, v ktorej preberá hierarchický systém organizačných plánov v živočíšstve, kde človek (t. j. ľudské telo) zaujíma celkom určite najvyššie miesto; ale súvis o priamej genealogickej súvislosti s ohľadom na ľudskú dušu ako lekár a prírodospytec rázne odmieta. Nie tak jasne, ale predsa obstojne, podobným spôsobom túto tému preberá protestantský pastor *O. Kleinschmidt*,² slávny ornitológ. *Walter Steppel* vo svojom „Zoologie im Grundriss“³ vykladá, že človek (ľudské telo) môže byť výlučným predmetom bádania prírodovedeckými metódami, ale len v medziach, ktorými sa nikdy nepreklenie hranica medzi prírodovedeckým poznaním a náboženskými predstavami. Ale zvlášť rázne a presvedčivo dokazuje v rade článkov, prednášok aj vo veľkej knihe (o význame chorôb vo svetovom poriadku) internista z Rigy prof. *Dr. M. Sihle* absurdnosť zvieracieho pôvodu človeka. Tento autor je veľmi vážnym svedkom; je lekár a filozof a skutočný moderný filozof, ktorý nestojí nielen na katolíckom, ale ani nie na teistickom stanovisku. To je všetko ostatne rozumová zrejmosť. A prof. *Dr. F. Kordač*, neskôr arcibiskup pražský, to shrnul týmito slovami priamo lapidárne: Život z neživota, rozum z nerozumu nemôže vzniknúť. A my k tomu dodávame: Ani sociálny poriadok zo zvieracieho stáda. Ale aj to morfologické odôvodnenie podľa zásady porovnávacej anatómie nie je možné v smysle fylogenezy (kmeňového vývoja). Prof. MUDr. *J. F. Babor*.

Prosba za pokoj.

Pane Bože, daj nám pokoj. Všetko si nám dal, daj nám teda pokoj odpočinku, pokoj sobotný, pokoj bez večera!
Svätý Augustín.

¹ Porovn. *F. Rüschkamp*: „Der Mensch als Glied der Schöpfung“ v *Stimmen der Zeit* 135, 1938. Tiež: „Zum Wandel und Werden der Menschengestalt“ v *Umschau* 1939.

² *Der Urmensch*, Lipsko 1931.

³ Berlín 1926.

Na okraj dňa.

Cez deň pri práci robí si človek všelijaké plány, ako využije voľnú večernú chvíľu, keď už pustí z rúk pluh denného lopotenia za chleбом. Najradšej si odpočívajú; jeden počúvaním rádia, druhý rozhovorom s rodinou, iný zasa nejakou hrou atď. A takto zakončí jeden deň života. No na okraj každého životného dňa mal by sa obzrieť na to, čo vykonal. Či to bolo dobré alebo nie. Mal by zúčtovať so svedomím. Každý prežitý deň je mínus pre život pozemský, a je otázka, či je plus pre život večný! Ubúdanie životných dní na zemi malo by byť pribúdaním stupňa blaženého života v nebi. Preto na okraj dňa zadelme si spytovanie svedomia.

Müller.

V krvavých časoch.

Úzkostlivo dnes dbajú ľudia o svoje telesné zdravie. Často siahnu i na veľmi radikálny prostriedok. A nemôžeme proti tomu nič namietať, pokiaľ sa tu mravné normy nenarúšajú. Ba naopak. Víťaf musíme túto zvýšenú pozornosť o telesné zdravie človeka a ďakovať všetkým tým, čo postavili svoje sily a schopnosti do jeho služieb. No tragická je skutočnosť, že v tom istom čase tak často ukazujeme až priveľkú nedbanlivosť pri chorobách a nákazách duchovných a mravných. Áno, v storočí, v ktorom lekárska veda triumfuje, v ktorom nebezpečenstvo infekcie, nákazlivých chorôb sa snížilo na stupeň, ktorý uspokojuje, hekatombly ľudí musí pre túto našu nedbanlivosť duchovne aj mravne zomierať. Žijeme si tak, — ba radi to aj hlásame a lichotia nám takéto filozofické sústavy, čo toto vo forme viac-menej zastretej forsírujú — ako keby tu nijakého nebezpečenstva nebolo. Dalo by sa ešte myslieť, že je to len z nevedomosti a že malé upozornenie privedie k náprave. Ale nie je tomu tak. Lebo keď začnete poukazovať na toto nebezpečenstvo, vysmejú vás, vyhlásia vás za úchylných, za ľudí predpotopných s prežitými náhľadmi, vyvolanými nerozumnou pruderiou. A keby mali možnosť, vyhнали by vás ďaleko za okraj ľudskej spoločnosti, aby ste vraj neprekážali rozletu ľudského génia.

Tak: staráme sa o telo, a vnútro svoje zanedbávame. Naše vnútro, duša naša je chorá. A keď je duša chorá, nezdravá, je choré, nezdravé, nakazené všetko, čo robíme. Duša je to, čo robí z človeka svätca alebo diabla. Telo bez duše je len nehybný stroj z mäsa a kostí. Môže byť tento stroj neviem aký dokonalý, bez duše sa ani nepohne. Musí prísť duša, aby ním pohla a potom ho viedla, riadila. O krásu, zdravie tela sme sa až priveľmi starali, takže nám neostalo kedy pre

dušu. Dušu sme zanedbávali, a to sa nám vypomstilo. Pre túto nedbanlivosť sme dneska ukrutne trestaní, musíme teraz prežívať dni, roky, ktoré sú neznesiteľným zhustením a zväčšením hrôz a bolesti.

Veľká je dnes bieda naša, úzkosť naša a trápenie naše. Ako radi by mnohí dneska zameniť svoju duševnú úzkosť s telesnými útrapami oných desiatich malomocných z Písma svätého, ktorým bolo milosťou, keď mohli mať kúsok chleba, miskú na vodu a dajakú dieru alebo prázdny hrob ďaleko za mestom, kde by sa mohli ukryť pred vrtochmi prírody. Neboli sme dosť opatrní, išli sme za kadekým, počúvali sme kadekoho, oduševňovali sme sa za kadekoho, dali sme sa strhnúť vonkajším lígotom reči a nezbadali sme, ako infikujú, otravujú našu dušu, ako ju znásilňujú, prznia. Boli sme prináramní, bezmyšlienkovite sme sa vrhali na všetko, čo nám predložili. Podobali sme sa rybe, ktorá vidí len hlištu, mušku a nevidí háčik, udicu a rybára. Boli sme neopatrní a zbadali sme sa, až keď naša duša, naše vnútro sa začalo rozkladať a šíriť neznesiteľný zápach, nepríjemný už i samotnému telu.

Zanedbávali sme dušu, uprednostňovali sme telo, a preto zem sa stala peklom. Kúpeme sa v krvi. Kopy mŕtvov pred nami, kopy za nami. A tak sa vidí, ako by títo boli len predvojom, prvým oddielom obecnej skazy. Sto ráz sa zväčšila nenávisť medzi ľuďmi. Bohaté národy vyhľadávajú národy chudobnejšie. Páni vraždia svojich včerajších sluhov a sluhovia svojich včerajších pánov. Sebaláska, sebestvo jednotlivcov, kást, národov je dnes, kedy zem pokryly oheň, dym, hroby, ešte väčšia, bezočivejšia ako včera. Svet sa máča v krvi, aby sa rozhodlo, kto bude mať väčší záhon, viacej siah, plnší mešec. Túžba po mamone vohnala tisíce do nekonečných zákopov proti sebe ležiacich. A nepomohlo to nikomu. Všetci sme chudobnejší, ako sme boli predtým. Svet zatláča vieru v trojjediného Boha-Otca, Boha-Syna, Boha-Ducha svätého a uznáva jedine náboženstvo, ktoré vyznáva vieru v silu, bohatstvo a nízky pud. Silu, ktorej znamením je meč a chrámom kasáreň; bohatstvo, ktorého znakom je zlato a chrámom burza; nízky pud, ktorého znakom je falus a chrámom bordiel. (Papini.) Zdá sa, ako by ľudstvo v ostatných rokoch zošalelo.

Veľká je dnes bieda naša, úzkosť naša a trápenie naše. To všetko je výplodom našej chorej duše. Telo bolo zdravé, ale duša bola chorá.

Kto len nás, biednikov, vyslobodí? Nik iný, ako ty, Pane Ježišu Kriste, ktorý si shliadol na biedu desiatich malomocných. Nemohol si pozeráť na ich strašnú biedu a preto si nezamietol ich prosbu. Tvoja láska, ktorá

presahuje obyčajný súcit, nemohla odmietnuť ich úpenlivé prosby, ktoré by pohly aj pohana. Ale pozri sa, či naša bieda nie je mnoho ráz väčšia ako desiatich úbožiacov? Áno, väčšia. Ani sa nedá prezrieť, koľkokrát je znásobená. Väčšia je dnes bieda naša, úzkosť naša a trápenie naše, ako oných desiatich úbožiacov, ktorých si uzdravil, a preto je i väčšia nádej naša, úfnosť naša, že nás vypočuješ a uzdravíš nás, ak naša viera v teba bude aspoň taká silná a naša prosba aspoň taká vrúcna ako ich. Pán Ježiš, ty si naša posledná nádej. Keď ty nás odmietneš, vieš dobre, čo nás čaká.

Nedávno v Paríži na spomienkovej oslave na padlých vojakov odznela táto veta: „Keby svet bol nasledoval Krista, jeho náuku, mohli sme dneska byť šťastnejšími a po každej stránke bohatšími.“ Hodno sa zamyslieť nad týmito slovami. Zamyslieť sa a doplniť ich. Lebo v týchto slovách sa skrýva platná pravda nielen pre naše roky, pre náš vek, ale pre všetky veky.

Ignác Žemba.

Z pravidiel duchovnej zdvorilosti.

Predstavovanie. Ľudia učia sa predstaviť seberovným, ale najmä vyšším, od ktorých závisia. Máme už šablóny, ako sa slušne rozprávať s kňazom, profesorom, učiteľom, úradníkom, dôstojníkom, ministrom, prezidentom atď. A nevieme, či sa niekedy s nimi stretneme. Slovom nevieme, či to budeme potrebovať. Ale je isté, že sa raz musíme predstaviť Bohu. Koľkí sa na to chystáme? A uvedomujeme si vôbec, že s Bohom sa budeme môcť pri predstavovaní rozprávať iba rečou dobrých skutkov?

Podávanie ruky a poklony. Koľko starostí venujú v takzvaných lepších rodinách, aby sa ich deti správne naučili pokloniť. Koľko starostí venujú tomu, aby správne pokľakali pred prevelebnou Sviatosťou oltárnou? Vyšší má právo podať ruku. Boh nám ju podáva, keď nám núka svoje milosti, bez ktorých nemôžeme ctnostne žiť. Ale človek-červík sa odvracia.

Návštevy. Návšteva sa má odplatiť. Koľko ráz nás Boh navštevuje! Prichádza k nám vo svätom prijímaní, dáva nám zdravie, živobytie, ba i kríže sú jeho darom. Ako mu to odplácame?

Smútok. Umrie nám príbuzný, priateľ, pravda, telom. Náš smútok trvá dlhší čas. Umrie duševne, a my nesmútime, ani on nesmúti. A preda, aký smútok a ľútosť by sa tu mali javiť!

Pozdravovanie. Stretneš dajakého známeho dobrodincu alebo priateľa, pozdravuješ ho. Boha stretáš na

každom kroku: v chráme, v prírode, vo tvoroch, vo svetovom poriadku atď. Pozdravíš ho aspoň občas? Či ho neignoruješ?

Sviatky. Ako slávnostne svätia sviatky ľudské: rodinné, občianske, štátne, národné. — Blahoželajú a pritom posielajú dary, gratulácie, vďaky atď. Akú starostlivosť venujeme sviatkom božím? Dakujeme, darujeme, prosíme? Tešíme sa?

Ešte o podávaní ruky. Ľudia si navzájom stiskajú mäkké ruky. Nepomyslia však na to, že raz, čo nie je tak ďaleko, budú musieť stisnúť ruku tvrdú, ruku smrti. Kto tej správne podá ruku, ten sa naučí najvyššie pravidlo duchovnej zdvorilosti. Kto sa nenaučí podať jej správne ruku, zbytočne sa učil.

Oblek. Do spoločnosti brávajú slušný oblek. Dbajú na to až priveľa. Prepínajú. Je čas ešte aj na maľovanie, na voňavkovanie, pudrovanie, mastenie, farbenie vlasov, na onduláciu atď. Ale na oblek posväcujúcej milosti, v ktorom sa máme predstaviť pred Bohom, málo dbáme; ba koľkí na to ani len nemyslia.

Pri jedení. Pri jedení čakajú na domáceho pána. Každé jedlo by sa malo začať spomienkou na prítomnosť najvyššieho Pána. Koľkí sa v tejto veci podobajú nemej, nerozumnej tvári, lebo sa pred jedením a po jedení nikdy nemodlia?

L. Macák, SS.

Náš katolicizmus.

Nikdy sme nehodnotili katolíkov podľa toho, koľko koruniek obetovali na cirkevné ciele. Je to kritérium naozaj menlivé, niekedy oportunistické. Vážime si vždy tých, čo v sebe stelesňujú katolicizmus. Vonkajší prejav tohto prežívaného katolicizmu nemusí byť smerodatný pre úsudok o vnútornej hodnote. No jednako presvedčili sme sa o tom: Keď v kostoloch vyhlásime, že rím. pápež chce to alebo ono, naši veriaci precítene vypočujú volanie rímskeho pápeža ako hlas vlastného otca, a splnia jeho vôľu naozaj synovsky, stopercentne. Dnes, keď sa útočí na svätú Cirkev rímskokatolícku so všetkých strán, katolíci mesta Trenčína a myslím aj celého Slovenského štátu skutkami dokazujú, že stoja za rímskym pápežom, že hlas svätej rímskej Cirkvi je pre nich hlasom božím. Svätý Otec chce pomáhať všetkým vojnou postihnutým. Ale jeho hmotné prostriedky na to nestačia. Prosí o pomoc aj svojich verných synov. A táto prosba svätého Otca Pia XII. hlboko prenikla do srdca našich katolíkov! Vedeli sa stotožniť s jeho srdcom, ktoré trpí so všetkými trpiacimi a ktoré sa chce katolícky rozdávať všetkým. Preto štedre podporili jeho akciu na zmiernenie biedy vojnou postihnutých. Nedeľa 20. februára tohto roku

bola v Trenčíne manifestáciou katolíckej lásky a prejavom synovskej oddanosti katolíckej Slovače rímskemu pápežovi. Toto pokladáme za záblesk intenzívnejšieho náboženského života u našich veriacich, lebo tí, čo idú verne za hlasom rímskeho pápeža, sú na najistejšej ceste k domovine pokoja, ktorý je darom neba. Müller.

LITERATÚRA.

HERDERS BIBELKOMENTAR DIE HEILIGE SCHRIFT für das Leben erklärt. Herdrovo nakladateľstvo podujalo sa vydať nemecký preklad svätého Písma s vedeckým výkladom, ale pre život širšej spoločnosti. Vieme, že ani ľudu nestačia kratušké poznámky, ako sú napr. pri slovenskom preklade, najmä keď ide o Starý zákon. Aj ľud chce obšírnejšie vysvetlenie, pravda, také, ktorému dobre porozumie. Herder vydal predbežne dva sväzky. Prvý sväzok: *DAS BUCH EZECHIEL übersetzt und erklärt von Meinrad Schump, OP.* Str. VIII a 236, broš. RM 4.50, viaz. RM 6.60. Prorok Ezechiel žil na rozhraní dvoch vekov. Okolo roku 612 pred Kristom vystriedalo sa nad Asýriami panstvo ninivské s babylonským. Je isté, že všetko toto rozbúrilo hladinu života. V zúfalom položení národa pevný bod záchranu videl Ezechiel v Bohu. Stal sa jeho tlmočníkom a súčasne udatným bojovníkom za jeho sväté práva. V tom bol Ezechiel celkom zvláštny. Nevidiel v jeho rečiach odvážnosť Izaiášovu ani rečnícke umenie Jeremiášovo. V reči aj v myslení je veľmi striezlivý, väčšmi zdôrazňuje rozum ako cit. Ale keď maľuje krásu nového Jeruzalema, prechádza na obrazy, ktoré odkrývajú dušu, hlboko ponorenú do božích tajomstiev. — *DIE APOKALYPSE übersetzt und erklärt von Dr. Peter Ketter.* Str. XII a 324, broš. RM 5.60, viaz. RM 7.80. Zjavenie svätého Jána, napísané roku 95 a 96 po Kristu, je kniha videní vecí budúcich Cirkvi svätej a jej údov. Je a ostane v mnohých veciach nerozriešeným a nepochopiteľným tajomstvom dotiaľ, dokiaľ človek-pútnik nepríde k videniu Všemohúceho s tváre na tvár. Veď ako vraví svätý Hieronym, v tej knihe je viac tajomstiev ako slov. Práve preto najväčší katolícki veľduchovia pokúšali sa sprístupniť veriacim Zjavenie natoľko, nakoľko to len bolo možné. No tajomstvo ostane tajomstvom. V tejto knihe Dr. K. vysvetľuje Zjavenie svätého Jána s tým úmyslom, aby veriaceho človeka akosi spriatelil s božím úmyslom priviesť každú dušu k životnému cieľu. Poznámky a vysvetlivky majú ráz výchovný. Autor pritom nezabúda na najnovšie výskumy biblickej vedy; preto jeho výklad je rozumovým aj duševným

obohatením. Aj po tejto stránke načim poukázať na veľké zásluhy Herdrovho nakladateľstva na poli katolíckej nábožensko-duchovnej výchovy. Obidva sväzky poslúžia najmä študijným krúžkom v KA, potom kazateľom pri vysvetľovaní božieho slova a inteligencii na duchovné prehĺbenie. — im.

KAROL ADAM: *Podstata katolicizmu.* Vydal SSV v Trnave 1943, str. 217, cena neudaná. Už titul knihy vraví, o čo ide. Uznajme, že katolicizmus ako taký nie je u nás od mnohých pochopený. To preto, že na ňom vidia iba to, čo storočia naň nalepily ako privesok a nedokonalosť ľudskú. Katolicizmus by som pomenoval obožené bytie, jestvujúce na zemi v čase a priestore, a ako také podliehajúce časovým aj priestorovým vplyvom. Autor tejto knihy vysvetľuje podstatu katolicizmu. SSV načim poďakovať, že nás najmä v dnešných časoch obohacuje takouto štúdiou. Len jedno si želáme: Aby katolicizmus pochopili a držali sa ho tí, čo ho reprezentujú a k nemu sa hlásia. Kniha nech otvorí oči tým katolíkom, ktorí sa uspokojujú s „dnešným“ kresťanstvom. -im.

KVETINKY SVATÉHO FRANTIŠKA. Preložil *Metod Lucký, OFM*, úvodom a poznámkami opatril *Dr. Teodorik Zúbek, OFM*. Vydal samovzdelávajúci krúžok františkánskych bohoslovcov v Žiline 1944, str. 294, broš. po Ks 40. Kus živého františkanizmu a kvety ducha prežívaného katolicizmu. Fioretti sú živým komentárom Kristových slov: Buďte dokonalí! Naši katolíci po prečítaní tejto vzácnej knihy lepšie pochopia úsilie slávnej rodiny synov svätého Františka o nasledovanie chudobného Krista. Historicko-kritické poznámky umožňujú hlbšie nazrieť aj do dejín františkánov a to už od čias svätého Zakladateľa. Tento vzácny preklad odporúčam všetkým smeristom. — im.

STEFAN DROZD: *K počiatkom diela detinstva Ježišovo na Slovensku.* Vydal SSV v Trnave 1943, str. 139, cena neudaná. Storočné jubileum Diela detinstva Ježišovho nachádza na Slovensku krásnu ozvenu. Už táto kniha dokumentuje mimoriadny záujem o misijnú myšlienku, a môžeme len radostne konštatovať, že po tejto stránke naozaj napredujeme. Stačí prelistovať Drozdovu knihu, aby sme sa presvedčili, že sa na Slovensku pracovalo. No nie je to chvastanie, lež skôr povzbudenie k vznešenej misijnej práci, ktorá bude pozeňnaním pre celý národ. — im.

Dr. ANTON GAZSÓ: *Ver sacrum.* Vydal SSV v Trnave 1943, str. 198, cena neudaná. K mládeži sa môže prihovoriť iba duchovne mladé srdce. Vieme dobre, že mladí aj staré pravdy chcú mať svojsky vysvetlené.

A to veru nie je ľahká robota, najmä pre toho, čo má tú istú mládež dlhšie na starosti. Autor tejto knihy nahodil myšlienky, ktoré keď spracujeme, ukážeme mládeži krásy viery v modernom svetle. — im.

EUDOVIT MULLER, SJ: Sväté putá. Z maďarčiny preložil Dr. Matej Hések. Vydaly Milosrdné sestry svätého Križa v Biskupiciach pri Dunaji. Str. 195, cena neudaná. Naša duchovná spisba pre rehoľné spoločnosti je naozaj chudobná. To, čo máme, nie je ani najnovšie, a varí ani najlepšie. Preto tento preklad vítame a odporúčame najmä ženským kláštorom. — im.

ALEXEJ A. HACKEL: Von ostkirchlicher Kunst. Verlag Herder und Co., Freiburg im Breisgau 1943, str. 24, 16 viacfarebných umeleckých obrazov, viaz. RM 4.20. Je to prvé číslo zbierky krásneho cirkevného umenia, ktorú vydáva Herder vo zväčšenom formáte. V Smere sme už častejšie referovali o menších sošitoch, a vieme, že v Nemecku každý sošit vykonal zvláštne poslanie. V knihe je 16 viacfarebných obrazov ruských ikon od N. Kondakowa zo 14.—17. storočia. Vzorňú reprodukciu predchádza úvod alebo skôr krátka štúdia o ruskom cirkevnom umení. Dielko pre milovníkov cirkevného umenia. — im.

EIN BILDERBUCH VON GOTTES HEILIGEN. Verlag Herder und Co., Freiburg im Breisgau 1943, str. 16, viaz. RM 1.75. Na príkladoch učia sa aj deti. Najmä vtedy, keď príklad vidia. Táto kniha veľmi živo a výrazne predstavuje malému žiakovi najzákladnejšie pravdy viery a to v príkladoch. Takáto pomôcka chýba našim katechétom; čakáme ju len od SSV. Kým príde, siahnite po tejto. — im.

Dr. CELESTIN LEPÁČEK: Vojtech Šimko, spisovateľ Bernolákovej školy. Vydala Matica slovenská 1942, str. 173, broš. po 36 Ks. Z Bernolákovej školy jedna z najvýraznejších postáv katolíckej rýdzosti. Na našej strane je chyba, že mnohých našich cirkevno-národných velikášov nepoznáme. Preto tým väčšmi sme povďační Dr. L. za to, že z prachu zabudnutia vyhrabal životnú prácu. P. V. Šimku, aby posilnil ohnivo veľkodušnej obetavosti v katolíckych radoch čias minulých. — im.

VŠEVLAD J. GAJDOŠ: Život a dielo Jána Abrahamffyho. Vydala Matica slovenská 1942, str. 99, broš. 24 Ks. Štúdia zaujímavá po stránke historickej. Mnoho sa popísalo o Abrahamffym, ale nie vždy objektívne. Aj táto práca odhaľuje jednu z význačných katolíckych postáv slovenskej minulosti. — im.

JOZEF HORAK: *Legends*. Vydala Matica slovenská 1942, str. 200 na bezdrevnom dielovom papieri, cena 60 Ks. Naša minulosť je opradená mnohými legendami, v ktorých sa odzrkadľuje duša nášho ľudu. Horák v týchto legendách opísal naozaj slovenskú dušu. Je to kniha, ktorá poteší a povzbudí. Naša minulosť je bohatá, preto načím ju poznať, aby sme neodpadávali od koreňa, z ktorého sme vyrástli. — im.

BLAHOSLAV ZBOŘIL: *Umenie a jeho cieľ*. Vydala Matica slovenská 1943, str. 103, viaz. po 30 Ks. O umení v najširšom slova smysle vraví a píše sa u nás veľa. Je to pole, na ktorom bude sa musieť ešte veľa pracovať. Preto Zbořilovo dielko je vítané, lebo umožňuje najmä mladším správne hľadiť na teóriu o oprávnenosti umenia a na jeho cieľ. Kniha ukáže cestu k hlbšiemu štúdiu. — im.

MARIA VERONIKA RUBATSCHEROVA: *Monna Margarita*. Román milujúcej. Vydala Matica slovenská 1942, str. 297, broš. po 45 Ks. Dielo chýrnej poetky, ktorá pri umeleckom tvorení vedela úzko spojiť svoje katolicke presvedčenie s jemnou ženskostou a s umeleckým nadaním. Román svätice Margarity z Kortony vyčerpáva bohaté žriedla náboženského života, z ktorých duchovne smädná duša žije. Približuje nám dušu ženy, ktorá bola veľká pred Bohom. — im.

MILLI DANDOLO: *Anjel hovoril*. Preložila Vlasta Obuchová. Vydala Matica slovenská 1943, str. 345, broš. 50 Ks. Spisovateľka líči život osoby, ktorá nerešpektovala mravné zákony a až pred smrťou poznala, že príčinou každého nešťastia je hriech. Vyhľadávať pohodlie a rozkoše za cenu hriechu sa nevyplatí. Táto myšlienka v knihe prevláda. — im.

JULIUS BARČ-IVAN: *Matka*. Dráma v troch dejstvách. Vydala Matica slovenská 1943, cena broš. 18 Ks.

ANTUN BONIFAČIĆ-ANDREJ VRBACKÝ: *Velebit*. Antológia súčasnej chorvátskej prózy. Vydala Matica slovenská 1943, str. 382, broš. po 57 Ks. Dielo soznamuje s hlavnými menami tvorcov literatúry chorvátskeho národa a umožňuje nazrieť do myšlienok a snáh, ktoré túto literatúru ovládajú. — im.

V serii „*DER BILDERKREIS*“ vydalo nakladateľstvo Herder im Breisgau ďalšie tri sväzočky: Reinhold Schneider: *Ehrwürdige Alter*; Heinrich Lutzeler: *Musik*; Reinhold Lindemann: *Begegnung*. V každom sväzku je 20 umeleckých obrázkov, niektoré sú až päťfarebné. Úvod knižiek je vlastne výkladom k jednotlivým obra-

zom. Priatelia krásneho umenia siahnu po týchto knižkách ako po zriedkavých zvláštnostiach. Je tu zastúpené maliarske umenie cirkevné aj svetské. Sväzok po 1.25 RM. — im.

ALESSANDRO MANZONI: *Die Verlobten*. Verlag Herder und Com., Freiburg im Breisgau 1943, str. 320, broš. RM 3.10, viaz. RM 4.20. Román autora svetového mena, ktorý svojím obsahom ostane vždy časový. Nemecký preklad a spracovanie je vzorné. Takéto hodnoty našim dávať najmä mládeži, ktorá dosť často formuje svoj charakter štúdiom a čítaním kníh. — im.

JANKO SILAN: *Kým nebudeme doma*. Vydal SSV, Trnava 1943, str. 92. Sbíerka jemných básní, zväčša náboženských, do ktorých mladý pevec Krásky poukladal svoje mystické zážitky. Duchom zaletuje na miesta a k udalostiam, ku ktorým má veľmi dôverný a teplý pomer, aby „sbieral plamy krás večných a vám hádzal ich jak vesna“. Všetko popretkával túžbou po večnom domove. Vzlyká za večnosťou v čase, bo „tu, kde sme teraz, vždy nám niečo chýba a všetko je tu takú neúplné a krátke“. Tí, čo žijú hlbším nadprirodzeným životom, nájdu v Silanových veršoch veľa svätej krásy. — fr. amg.

MIHAIL EMINESCU: *Výber z poézie*. Preložil K. Strmeň. Vydala Obroda v Ružomberku 1943; str. 62, broš. po 21 Ks. Obroda dáva slovenskému čitateľstvu v Strmeňovom preklade Eminescových básní veľmi vzácne perly. Eminescu, zakladateľ rumunskej moderny, predstavuje najdokonalejší súbor Rumunstva, zvýrazňuje nemeniteľné deje ľudského ducha a všetko odieva vrcholne umeleckou formou. Radostné zážitky a najmä smútok a bôľ, ktorý je veľmi dôležitým činiteľom jeho umeleckej geniálnosti, prežaruje a vykupuje čistou, veľmi jemnou poéziou. Hložníkové kresby, ktoré sprevádzajú podaktoré básne, sú ako by lúče, vychádzajúce z básnikovho tajomného sveta. — fr. amg.

VALENTIN BENIAK: *Sebe i vám*. Vydala Obroda v Ružomberku 1943; str. 144, broš. po Ks 27. Beniak, náš veľký básnik, shovára sa so sebou a prihovára sa aj slovenskej duši, ktorá toľme potrebuje duchovnú výchovu, usmerňovanie. To robil už aj vo svojich básnických sbierkach; teraz to dopĺňa knihou úvah a akýchsi priateľských upozorňovaní. Ako národný prorok buď Slovač k prehlbenému národnému povedomiu, ktoré dosiahne vtedy, keď bude na dôstojnej duchovnej výške, sjedotená, zladená. — fr. amg.

REDAKČNÁ POŠTA. Hovori sa, že je dobré a užitočné pripomínať dobrodincovi jeho dobré skutky. Aj ja chcem tak urobiť, keď sa Vám, vľdp. Redaktor, chcem aj touto cestou poďakovať za uverejnenie krásneho článku v pokračovaniach od p. prof. Šimalčíka na stĺpcoch Smeru. To už je niečo pod „lekárske zuby“. Nie nadarmo som Vás svojho času prosil, keby ste láskavo uverejňovali také niečo, aby sme aj my chudáci lekári mali nejaký ten jedinečný duševný pokrm podľa lekárskeho vkusu a z nášho odboru. — Pán Boh Vám zaplať!

Práve minule tu bol u mňa nervóznym, asi málo veriaci pacient, môj starý známy, a medzi rečami sa ma opýtal o mojej mienke o lurdských veciach. Hneď som, pravda, vyrukoval s Rudderovým prípadom, som mu ho líčil, ako som vedel, ale bol by som Vám, vľdp. redaktor, dožičtil, keby ste ho boli videli, ako sa prekvapený zarazil pri slovách, že náhle sa Rudderovi kostené pahýly spojily a v okamihu zahojily. Keď odchádzal, hovoril, že aké príjemné chvíle zažil u mňa. Musel na neho prípad veľmi zapôsobiť. Pri každej príležitosti, ako sa naskytne, budem tento prípad uvádzať. Priznám sa, že aj na mňa mohutne zapôsobilo čítanie náhleho zhojenia. Teším sa aj článku p. prof. Babora, lebo by som už konečne naozaj chcel vedieť, čo je, alebo nie je pravdy na Darwinovej teórii.

Až by ste ráčili pokladať za užitočné, prosím o tlmočenie mojej povďačnosti aj pisateľovi článku, p. prof. Šimalčíkovi.

Laudetur Jesus Christus! Dr. Zoltán Rényi.

Upozornenie. Smithov Životopis Ježiša Krista, ktorý som recenzoval v Smere III, str. 432, katolík nesmie čítať bez povolenia cirkevnej vrchnosti.

Naša knižná novinka. V najbližších dňoch vydáme od slávneho talianskeho lekára Dr. Scremina *Príručku morálky pre lekárov*. Hoci kniha je písaná pre lekárov a kňazov, nezaškodí, keď si ju prečítajú aj ostatní laici inteligentí. Aspoň poznajú mravnú zodpovednosť lekára aj kňaza pri vykonávaní stavovského povolania. V slovenskej vedeckej literatúre je to jedinečná novinka.

Spomíname. 21. marca bude tomu rok, čo sa s nami rozlúčila spolubudovateľka smeristického hnutia *Mahulienu Krčméry*. V ten deň redaktor odslúži za jej duševné spasenie svätú omšu. Vás všetkých prosím, aby ste sa na ňu rozpomätali v modlitbách.

Svätú omšu za spolupracovníkov a čitateľov Smeru odslúžim 7. marca na sviatok sv. Tomáša Akvinského.

Dary na študentský tlačový fond: Václav Vaško, gen. sekretár, B. Bystrica, 240 Ks. Ján Tiso, riaditeľ, Žilina, 65 Ks. M. Jurišič, Trnava, 65 Ks. Prof. B. Š. Hreblay, farár, Podbrezová, 55 Ks. Kláštor Uršulinok, Trnava, 55 Ks. J. Minárik, kanonik, Trnava, 55 Ks. MUDr. T. Štubňa, primár, Levoča, 55 Ks. A. Öryová, spr. uč. Trenčín, 55 Ks. Sestry sv. Kríža, V. Hágý, 50

Ks. Doc. MUDr. J. Štěpán, Prešov, 45 Ks. F. Frantsik, farár, Trenčín, 40 Ks. J. Stano, minister, Bratislava, 43 Ks. I. Paňák, kanonik, Sp. Kapitula, 45 Ks. J. Tiso, Trenčín, 35 Ks. Dr. M. Mrkva, farár, Dlhá n/O., 25 Ks. Dr. Z. Rényi, Vrbové, 20 Ks. V. Kállay, kanonik, Púchov, 25 Ks. G. Kollárová, Ružomberok, 20 Ks. H. Jusková, Bratislava, 25 Ks. P. Maxoň, Bratislava, 25 Ks. Rím. kat. far. úrad, Beluša, 25 Ks. Po 15 Ks: J. Ďádo, farár, Likavka; Sestry sv. Križa, Humenné; M. Solčani, učiteľka, Jalovec; A. Kráľová, Žilina; J. Müller, prednosta, Prešov; P. Strelková, Ružomberok; A. Sladkovičová, Sp. Belá; M. Willingerová, riaditeľka, Dulov; A. Dučíková, Bratislava; J. Hadri, farár, Rychvald; Saleziánsky ústav, Topoľčany; L. Leško, farár, Polomka; F. Ňukovič, prof., B. Štiavnica. H. Orthofer, kaplán, Tekov, 37 Ks. Sestry sv. Križa, V. Hágy, 10 Ks. E. Albrecht, ved. notár, Rosina, 10 Ks. B. Smenská, Topoľčany, 15 Ks. A. Janíková, Topoľčany, 12 Ks. J. Sivčák, 13 Ks. V. Smidová, B. Bystrica, 7 Ks. Po 5 Ks: J. Gáplovský, kaplán, Predmier; rím. kat. far. úrad, H. Zelenice; A. Ryšavá, Trnava; J. Kozmík, farár, Klíž Hradište; Š. R. Gorny, kaplán, Zubrohlava; I. Leitman, Trenčín; R. Varhol, kaplán, Lipt. Sliache; Msgr. M. Adam, dekan, U. Raslavice; J. Hanula, Sp. N. Ves; Dr. V. Bucko, Bratislava; R. Bošňák, kaplán, Žilina; V. Košík, profesor, Žilina; Z. Malá, Bratislava; Dr. J. Kálnássy, Bardiov; Dr. M. Barát, prof., Žilina; Kláštor Uršulínok, Modra; V. Bukovinská, riad. Bitarová; F. Tibenská, odb. uč. Trnava; J. Zátka, špirituál, Nitra; M. Pavlenová, študentka, Trenčín; Dr. S. Barnáš, Sp. Sapičula; E. Wittko, Podolíne; H. Šteisová, Trenčín; J. Gašparík, kaplán, Ban. Bystrica; M. Palušová, Degeš; M. Lukáčová, uč., Trenčín; M. Fidluš, Bratislava; E. Bugár, farár, Lisková; Dr. E. Šafár, Nitra; K. Točík, dekan, Turzovka; Dr. A. Masár, kaplán, Čadca; J. Ďurech, Lipt. Lužná; rím. kat. far. úrad., Podskalie; M. Lipovská, uč. Čadca; A. Košíková, uč., Sabinov; Dr. J. Rajec, Bratislava; J. Frivaldský, Žakyl; B. Stuglík, kaplán, Bobrovec; Dr. J. Vešek, Levoča; Sestry Nepoškvr. Počatia P. Márie, Zakamenné; J. Bábik, kaplán, B. Štiavnica; J. Daniš, D. Motešice; Dr. K. Murín, Bratislava; J. Husár, dekan, Podolie; A. Botek, Bratislava; J. Pauer, riaditeľ, Topoľčany; M. Havlínová, Istebník; A. Rusínová, Bratislava; V. Uhliarik, Trenčín; F. Baumgartner, kaplán, Topoľčany; Dr. J. Leščák, kaplán, Bardiov; M. Pazúrik, farár, Malatína; A. Šatura, Hlohovec; Dr. M. Hutka, Michalovce. O. Šupejová, Bratislava, 3 Ks.

Štedrým dobrodincom úprimné Pán Boh zaplat!

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. Tlač: V. ČELKO, Trenčín.